

НЭЭЛТТЭЙ
НИЙГЭМ
ФОРУМ

“Улаанбаатарын цахилгаан түгээх сүлжээ” ТӨХК ЗАСАГЛАЛЫН ҮНЭЛГЭЭ

Улаанбаатар хот
2015 он

“Улаанбаатарын цахилгаан түгээх сүлжээ” ТӨХК ЗАСАГЛАЛЫН ҮНЭЛГЭЭ

Судлаач: Д.Байлыхүү

Хянан тохиолдуулсан: С.Одхүү

© Нээлттэй Нийгэм Форум, 2015

Энэхүү судалгааны тайланг бүтнээр нь болон хэсэгчлэн хувилж олшруулах тохиолдолд доорх хаягаар хандаж зөвшөөрөл авна уу.

Хаяг: Жамъян гүний гудамж - 5/1
Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар - 48

Утас: 976-11-313207

Факс: 976-11-324857

Вэб: <http://www.forum.mn>

И-мэйл: osf@forum.mn

АГУУЛГА

Товчилсон үг.....	4
Хүснэгт, зургийн жагсаалт.....	4
Оршил	5
1. Үнэлгээний аргачлалын тойм	6
2. Үнэлгээний ерөнхий дүн.....	7
3. Компанийн засаглалын түвшинг сайжруулах талаар өгөх зөвлөмж	11
3.1. Хувьцаа эзэмшигчдийн эрхийг хамгаалах хүрээнд хийх ажлын талаар өгөх зөвлөмж	11
3.2. Хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын хүрээнд хийх ажлын талаар өгөх зөвлөмж	13
3.3. Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн ажиллагааны талаар өгөх зөвлөмж.....	15
3.4. Гүйцэтгэх удирдлагын ажиллагааны талаар өгөх зөвлөмж	17
3.5. Мэдээллийн ил тод, нээлттэй байдлын талаар өгөх зөвлөмж.....	18
3.6. Чухал хэлцлийг хийх талаар өгөх зөвлөмж	19
3.7. Ногдол ашгийн талаар өгөх зөвлөмж.....	20
3.8. Хяналтын тогтолцооны талаар өгөх зөвлөмж	21
3.9. Дүрэм болон эрхийн бусад актуудын талаар өгөх зөвлөмж	22
4. Хавсралтууд	
Хавсралт 1. Компанийн засаглалыг сайжруулах хүрээнд ашиглах сайн засаглалын зарим жишээ, баримт бичгийн загвар	23
1. Хувьцаа эзэмшигчдийн бүртгэлийн загвар.....	23
2. Хувьцаа эзэмшигчдийн хурлаар хэлэлцэх асуудлаар хувьцаа эзэмшигчдээс санал авах хуудсын загвар	24
3. ТҮЗ-ийн үйл ажиллагааг үнэлэх хүснэгт	25
4. ТҮЗ-ийн гишүүдийн ажлыг үнэлэх хүснэгт	28
5. ТҮЗ-ийн хурлын дэлгэрэнгүй тэмдэглэлийн жишээ	29
6. ТҮЗ-ийн гишүүдэд тавих шаардлага	31
7. Компанийн засаглалтай холбоотой үйл ажиллагааг зохицуулах хүрээнд компанийд байх ёстой эрхийн актуудын жагсаалт	31
8. ТҮЗ-ийн дэргэдэх хороодын ажиллах журмын нийтлэг бүтэц	31
9. ТҮЗ-ийн гишүүдэд цалин, урамшуулал олгоход анхаарах асуудлууд	32
10. ТҮЗ-ийн хурлаар хэлэлцэх асуудлын төлөвлөгөөний нийтлэг жишээ	32
11. Компанийн мэдээллийн бодлогын баримт бичгийн нийтлэг бүтэц.....	33
12. Ногдол ашгийн бодлогын баримт бичигт тусгах нийтлэг мэдээлэл	33
13. Компанийн жилийн тайланд тусгах нийтлэг мэдээлэл	33
14. ТҮЗ-ийн гишүүний мэдэгдэл.....	34
Хавсралт 2. Төрийн өмчит эрчим хүчний компанийн засаглалын өнөөгийн байдлыг үнэлэх аргачлал ..	35
Хавсралт 3. УБЦТС ТӨХК-ийн засаглалын үнэлгээ	37
Хавсралт 4. УБЦТС ТӨХК-ийн засаглалын үнэлгээнд “0” оноо авсан асуулгууд.....	46
Лавлах материал	48

ТОВЧИЛСОН ҮГ

АНУ-ЫН ОУХА	АНУ-ын Олон Улсын Хөгжлийн Агентлаг
ГЗ	Гүйцэтгэх захирал
ГҮ	Гүйцэтгэх удирдлага
КЗ	Компанийн засаглал
КТХ	Компанийн тухай хууль
МББ	Мэдээллийн бодлогын баримт бичиг
НДХ	Нэр дэвшүүлэх хороо
ОУСК	Олон Улсын Санхүүгийн Корпораци
СЗХ	Сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл
ТК	Тооллогын комисс
ТУЗ	Төлөөлөн удирдах зөвлөл
НБД	Нарийн бичгийн дарга
ХЭ	Хувьцаа эзэмшигч
ХЭХ	Хувьцаа эзэмшигчдийн хурал
ЦУХ	Цалин, урамшууллын хороо
НДХ	Нэр дэвшүүлэх хороо
ЭЗХАХБ	Эдийн Засгийн Хамтын Ажиллагаа, Хөгжлийн Байгууллага
ЭБАТ	Эрх бүхий албан тушаалтан
УБЦТС	Улаанбаатарын Цахилгаан Түгээх Сүлжээ
ТӨХК	Төрийн өмчит хувьцаат компани
ЭХЯ	Эрчим хүчний яам

ХҮСНЭГТ, ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

- Хүснэгт 1. УБЦТС ТӨХК-ийн засаглалын нэгдсэн үнэлгээний дүн
- Зураг 1. УБЦТС ТӨХК-ийн засаглалын түвшинг төрийн өмчит эрчим хүчний компаниудын дундаж үзүүлэлттэй харьцуулсан байдал
- Хүснэгт 2. УБЦТС ТӨХК-ийн засаглалын үнэлгээнд сайн үнэлгээ авсан асуулгууд
- Хүснэгт 3. УБЦТС ТӨХК-ийн засаглалын үзүүлэлтүүдийн нийт дунд “0” оноо авсан асуулгуудын тоо, хувь хэмжээ

ОРШИЛ

1932 оны 2 дугаар сарын 27-ны өдөр “40 км урт цахилгаан дамжуулах агаарын шугамтай Дунд голын чийдэнгийн хороо” байгуулагдсан нь “Улаанбаатарын цахилгаан шугам сүлжээ”-ний эхлэл байжээ. Тус сүлжээг БНМАУ-ын Сайд нарын зөвлөлийн (хуучин нэрээр) 1965 оны 154 дүгээр тогтоолоор Төвийн эрчим хүчний системийн харьяа “Улаанбаатар цахилгаан шугам сүлжээний газар” болгон өөрчилсөн. Улмаар Монгол Улсын Засгийн Газрын шийдвэрээр 2001 оны 8-р сараас төрийн өмчит хувьцаат компани болж, хувьцааны 41 хувийг ЭХЯ, 39 хувийг Төрийн өмчийн хороо, 20 хувийг Сангийн яам тус тус эзэмшихээр болжээ.

“Улаанбаатарын цахилгаан шугам сүлжээ” (УБЦТС) ТӨХК нь нийслэлийн 8 дүүрэг, Төв аймгийн 16 сумын иргэдэд 0,4-35 кВ-ын хүчдэлийн түвшний цахилгаан эрчим хүч түгээж, хангах үндсэн үүрэгтэй. Монгол Улсын “Төвийн бүсийн эрчим хүчний сүлжээ”-ний худалдан авсан цахилгаан эрчим хүчний 50 орчим хувийг түгээж, борлуулж байгаа.

УБЦТС ТӨХК-ийн засаглалын энэхүү үнэлгээг Эдийн Засгийн Хамтын Ажиллагаа, Хөгжлийн Байгууллага (ЭЗХАХБ)-аас 1999, 2004 онд гаргасан “Компанийн засаглалын зарчим”, “Төрийн өмчийн компанийн засаглалын гарын авлага” Олон Улсын Санхүүгийн Корпораци (ОУСК)-аас гаргасан “Компанийн засаглалын гарын авлага”, АНУ-ын Олон Улсын Хөгжлийн Агентлаг (ОУХА)-аас гаргасан төрийн өмчийн компанийн засаглалын түвшинг тодорхойлох асуулт, Компанийн засаглалын рейтинг тогтоох Standard Poor's-ийн аргачлал зэргийг үндэслэн боловсруулсан аргачлал (Хавсралт 2-т үзүүлсэн)-ын дагуу тодорхойлон Та бүхэнд энэхүү тайлангаар танилцуулж байна.

1

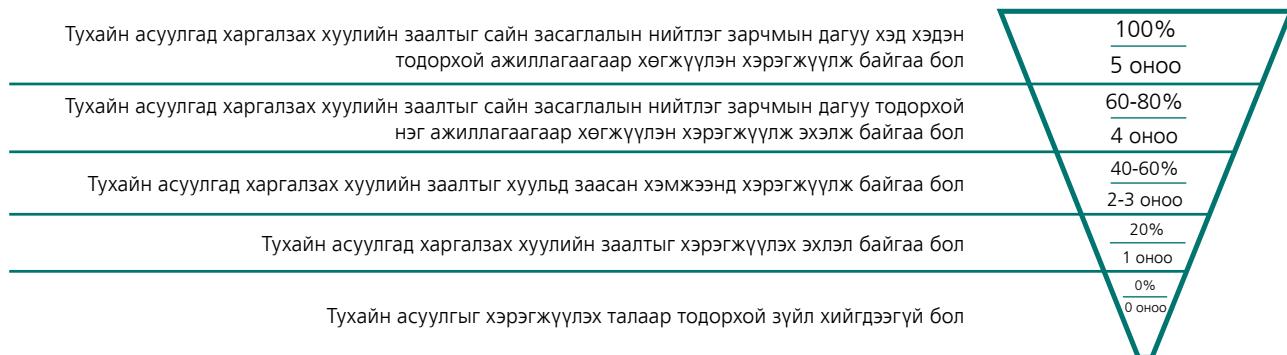
ҮНЭЛГЭЭНИЙ АРГАЧЛАЛЫН ТОЙМ

Энэхүү үнэлгээг хийхдээ компанийн засаглалын гол бүрэлдэхүүн хэсэг болох дор дурдсан есөн үзүүлэлтийг үнэлгээний үндсэн шалгуур болгон авсан. Үүнд:

- Хувьцаа эзэмшигч түүний эрхийн хамгаалалт
- Хувьцаа эзэмшигчдийн хурал (ХЭХ)
- Төлөөлөн удирдах зөвлөл (ТҮЗ)
- Гүйцэтгэх удирдлага (ГҮ)
- Мэдээллийн ил тод, нээлттэй байдал
- Чухал хэлцлүүд
- Ногдол ашиг
- Дүрэм болон засаглалтай холбоотой үйл ажиллагааг зохицуулж буй эрхийн бусад актууд
- Хяналтын тогтолцоо эдгээр болно.

Эдгээр үзүүлэлтуүдийн хүрээнд хэрэгжүүлэх ёстой компанийн сайн засаглалын нийтлэг зарчим болон Монгол Улсын Компанийн тухай хуулийн холбогдох заалтуудын хэрэгжилтийг асуулгын аргаар боловсруулав. Ингэхдээ асуулга бүрийн хүрээнд хийгдэх ажлын хэрэгжилтийг 0-5 оноогоор үнэлж түүнийгээ хувь

Үзүүлэлтуүдийн хэрэгжилтийг тодорхойлох асуулгуудад өгөх үнэлгээ

Үнэлгээний дэлгэрэнгүй аргачлалыг энэхүү тайлангийн төгсгөлд Хавсралт 2-т үзүүллээ.

2

ҮНЭЛГЭЭНИЙ ЕРӨНХИЙ ДҮН

Тус компанийн засаглалын ерөнхий үнэлгээг гаргахдаа аргачлалын хэсэгт дурдсан есөн үзүүлэлтийн хүрээнд боловсруулсан асуулгын хэрэгжилтийг 0-5 баллын оноогоор үнэлж асуулга бүрт авсан оноог хувьд шилжүүлэн гаргалаа. Хүснэгт 1-д үзүүлсэн үнэлгээний дүнгээс үзэхэд тус компанийн засаглалын түвшин баллаар тооцоход 5 оноо авахаас 2.0, хувиар тооцвол 100 авахаас 40 хувийн үнэлгээ авсан байна. Үүнийг Хавсралт 2-т үзүүлсэн аргачлалын дагуу үзүүлэлтүүдийг ач холбогдоор жигнэн тооцоолоход 37.9 хувь гарч байна. Энэ нь тус компани засаглалын хувьд ОУСК-аас 2008 онд гаргасан “Компанийн засаглалын гарын авлагы”-д дурдсан компанийн засаглалын түвшингээр авч үзэхэд хоёрдахь буюу компанийн засаглалын чиглэлээр гарсан хуулийн заалтыг ерөнхийдөө хэрэгжүүлэн ажилладаг компани гэсэн дүгнэлт өгөхөөр үнэлгээ гарчээ. Гэхдээ энэ нь “сайн байна” гэсэн үг биш цаашдаа тус компанийд засаглалаа сайжруулах чиглэлээр хийх зүйл нэлээд байгааг тайлангийн Зөвлөмжийн хэсэгт үзүүлсэн.

Хүснэгт 1. УБЦТС ТӨХК-ийн засаглалын нэгдсэн үнэлгээний дүн

№	Үзүүлэлтүүд	Үнэлгээний дүн		Ач холбогдлын коэффициент	Жигнэсэн дүн
		оноогоор	хувиар		
1	Хувьцаа эзэмшигч түүний эрхийн хамгаалалт	2.2	43	5.0	2.15
2	ХЭ-ийн хурал	1.9	38	7.5	2.85
3	Төлөөлөн удирдах зөвлөл	2.7	55	20.0	11.0
4	Гүйцэтгэх удирдлага	2.1	42	7.5	3.15
5	Мэдээллийн ил тод нээлттэй байдал	2.4	48	25.0	12.0
6	Чухал хэлцлүүд	0.6	11	25.0	2.75
7	Ногдол ашиг	1.4	28	2.5	0.7
8	Дүрэм болон засаглалтай холбоотой үйл ажиллагааг зохицуулж буй эрхийн бусад акт	2.0	40	5.0	2.0
9	Хяналтын тогтолцоо	2.6	53	2.5	1.325
10	Дүн	2.0	40	100	37.92

Компанийн засаглалын ерөнхий үнэлгээг төрийн өмчтэй эрчим хүчний компаниудын дундаж үнэлгээтэй харьцуулахад (Зураг 1) тус компани нь салбартай хоёрт орж байна.

Зураг 1. УБЦС ТӨХК-ийн засаглалын түвшинг төрийн өмчтэй эрчим хүчний компаниудын дундаж үзүүлэлттэй харьцуулсан байдал

Компанийн үнэлгээний ерөнхий дүнгээс харахад хяналтын тогтолцоо, мэдээллийн ил тод, нээлттэй байдал, гүйцэтгэх удирдлага, ТҮЗ-ийн зарим үйл үйл ажиллагааны үзүүлэлтүүдэд бусдаасаа арай илүү үнэлгээ авсан байна. Тус компани үнэлгээний нийт 131 асуулгаас 23-д нь 5 баллын үнэлгээг авсан ба энэ нь нийт асуулгын 17.5 хувь болжээ.

Хүснэгт 2. УБЦТС ТӨХК-ийн засаглалын үнэлгээнд сайн үнэлгээ авсан асуултууд

№	Асуулга	Хэрэгжилтэд өгсөн үнэлгээ
1	ХЭХ-аар хэлэлцэх асуудлаар ХЭ саналаа өгөхөд шаардлагатай мэдээллээр бүрэн хангадаг эсэх	5
2	ХЭ-д компанийн санхүүгийн талаарх мэдээллийг чөлөөтэй авах бололцоог хангасан байдал	5
3	Зарласан болон гаргасан хувьцааг дүрэм ба бүртгэлд тусгасан байдал	5
4	ТҮЗ-өөс ХЭ-ийн ээлжит хурлыг хуралдуулах тухай шийдвэр гаргадаг эсэх	5
5	ХЭХ-аас шийдвэр гаргалт	5
6	ХЭХ-ын шийдвэрийн биелэлтийг гаргадаг эсэх	5
7	Нэр дэвшигүүлэх хороотой эсэх	5
8	ТҮЗ-ийн бүрэлдэхүүнд зохих тооны хараат бус гишүүн байгаа эсэх	5
9	ТҮЗ-ийн дарга болон ГЗ-ын албыг нэг хүн хашдаг эсэх	5
10	ГЗ нь ТҮЗ-ийн гишүүн эсэх	5
11	ТҮЗ-ийн дарга хорооны дарга эсэх	5
12	Заавал байх хороодыг байгуулсан эсэх	5
13	Хороодын гишүүдийн бүрэлдэхүүн зохих журмын дагуу байгаа эсэх	5
14	ТҮЗ-ийн хурлын төлөвлөгөө	5
15	ТҮЗ-ийн үйл ажиллагаанд үнэлэлт өгөх	5
16	ТҮЗ-ийн ажлын тайлagnалт	5
17	ТҮЗ-ийн үйл ажиллагаанд дүгнэлт өгдөг эсэх	5
18	Сургалтад хамрагдсан эсэх	5
19	Санхүүгийн мэдээллийг вэб дээр тогтмол мэдээлдэг эсэх	5
20	Эрх бүхий албан тушаалтан (ЭБАТ) хэн байхыг дүрэмдээ тусгасан байдал	5
21	Дүрэмд зайлшгүй байх ёстой зүйлүүдийг тусгасан байдал	5
22	Аудитын хороо байгуулсан эсэх	5
23	Хорооны бүрэлдэхүүн	5

Дээрх хүснэгтээс үзэхэд ХЭ-д компанийн санхүүгийн талаарх мэдээллийг чөлөөтэй авах бололцоог хангасан, зарласан, гаргасан хувьцааг дүрэм болон бүртгэлд тусгасан байдал, ТҮЗ-ийн хурлаар хэлэлцэх асуудлаа танилцуулга материалын хамт хурлын өмнө холбогдох этгээдэд хүргэдэг, ХЭ-д компанийн санхүүгийн талаарх мэдээллийг чөлөөтэй авах бололцоог хангасан байдал, Гүйцэтгэх захидал болон түүний удирдлагын ажилтнууд ТҮЗ-ийн гишүүн биш байгаа, ТҮЗ нь дэргэдээ хороод байгуулсан, ТҮЗ-

ийн бүрэлдэхүүнд хараат бус гишүүдийг оруулсан, ХЭХ-аас ТҮЗ-ийн тайланг хэлэлцэн дүгнэлт гаргадаг зэрэг үзүүлэлтээр 5 оноо авчээ.

Үүнээс гадна үнэлгээний үзүүлэлтийг тодорхойлох нийт 131 асуулгаас 50-д нь буюу 38,1 хувьд “0” оноо авсан нь эдгээр асуулгын хүрээнд тодорхой зүйл хийгээгүй бөгөөд энэ нь тус компанийн засаглалын түвшинг доош татсан үзүүлэлтүүд боллоо. Нийт үнэлгээнд “0” онооавсан асуулгуудыг компанийн засаглалыг үнэлэх гол үзүүлэлтээр бүлэглэн, товчоог Хүснэгт 3-т үзүүлэв.

Хүснэгт 3. УБЦС ТӨХК-ийн засаглалын үзүүлэлтүүдийн нийт дүнд “0” оноо авсан асуулгын тоо, хувь хэмжээ

№	Үнэлгээний үзүүлэлтүүд	Үнэлгээний асуулгын тоо	“0”оноо авсан асуулга	
			тоо	хувь
1	Хувьцаа эзэмшигч түүний эрхийн хамгаалалт	14	5	36
2	Хувьцаа эзэмшигчдийн хурал	19	7	37
3	Төлөөлөн удирдах зөвлөл	51	16	37
4	Гүйцэтгэх удирдлага	10	5	50
5	Мэдээллийн ил тод нээлттэй байдал	10	3	30
6	Чухал хэлцилүүд	9	8	88
7	Ногдол ашиг	5	2	40
8	Дүрэм болон засаглалтай холбоотой үйл ажиллагааг зохицуулж буй эрхийн бусад акт	5	2	40
9	Хяналтын тогтолцоо	8	2	25
10	Дүн	131	50	38.1

Дээрх хүснэгтээс харахад компанийн засаглалын түвшинг доош татаж буй гол үзүүлэлт нь чухал хэлцилийг хийж байгаа байдал, ногдол ашиг, төрөөс өөрийн төлөөллийг хэрэгжүүлж буй үйл ажиллагаа зарим асуулгад “0” оноо авсан байна. Нийт “0” оноо авсан асуулгуудыг Хавсралт 4-т дэлгэрэнгүй үзүүллээ.

3

КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ТҮВШИНГ САЙЖРУУЛАХ ТАЛААР ӨГӨХ ЗӨВЛӨМЖ

Тус компанийн засаглалын өнөөгийн түвшинг сайжруулах талаар хийх ажлыг хэрэгжүүлэх хүмүүст ойлгомжтой байх үүднээс үнэлгээ хийсэн үзүүлэлтуүдээр бүлэглэн доорх байдлаар үзүүлэв. Үүнд:

3.1 ХУВЬЦАА ЭЗЭМШИГЧДИЙН ЭРХИЙГ ХАМГААЛАХ ХҮРЭЭНД ХИЙХ АЖЛЫН ТАЛААР ӨГӨХ ЗӨВЛӨМЖ

Хувьцаа эзэмшигч нь дараах нийтлэг эрхтэй

1. Хувьцаа эзэмшигчдийн хуралд оролцох
2. Хурлаар хэлэлцэх асуудалд санал өгөх
3. Ногдол ашиг хуваарилахаар шийдвэрлэсэн тохиолдолд ногдол ашиг авах
4. Компани татан буугдах үед төлбөр, хураамжийг төлөөд үлдсэн эд хөрөнгөөс өөрийн эзэмшиж буй хувьцааны хэмжээтэй хувь тэнцүүлэн авах
5. Компани үнэт цаас гаргах тохиолдолд өөрийн эзэмшиж буй хувьцааны хэмжээтэй хувь тэнцүүлэн уг үнэт цааснаас тэргүүн ээлжинд худалдан авах
6. Нэг буюу түүнээс дээш хувийн хувьцаа эзэмшигч нь компанийн эрх бүхий албан тушаалтнаар компанийд учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлэхээр шүүхэд нэхэмжлэл гаргах
7. Компани нийлэх, нэгтгэх замаар өөрчлөн байгуулагдах, дүрэмд хувьцаа эзэмшигчдийн эрх ашгийг хөндсөн өөрчлөлт орох тохиолдолд эсрэг саналтай байсан болон санал хураалтад оролцоогүй хувьцаа эзэмшигч хувьцаагаа эргүүлэн худалдаж авахыг компаниас шаардах
8. Нэг этгээд компанийн энгийн хувьцааны 75-аас дээш хувийг эзэмшиж байгаа тохиолдолд бусад хувьцаа эзэмшигч нь хувьцаагаа эргүүлэн худалдаж авахыг компаниас, эсвэл 75 хувийн хувьцаа эзэмшигчээс шаардах

Тус компанийн ХЭ-ийн эрхийн хамгаалалтын ерөнхий үнэлгээ нь 2.2 оноо буюу 43 хувийн үзүүлэлттэй гарсан нь бусад компанийн дундажтай харьцуулахад нэлээд дээгүүр үзүүлэлт боловч энэ бүлэгт хамаарах 14 асуулгын тавд нь 0 оноо авчээ. Үнэлгээнд доогуур оноо авсан үзүүлэлт тус бүрээр хийх ажлын Зөвлөмжийг боловсруулж доорх хүснэгтэд харуулав.

№	Үнэлгээнд доогуур оноо авсан үзүүлэлт	Хийх ажлын талаар өгөх зөвлөмж	Хариуцан хэрэгжүүлэгч
1	ХЭ-ийн ээлжит хурлын үед ХЭ-ийн авах ёстой мэдээллийг бүрэн хүргэдэг эсэх	<p>1. Компанийн тухай хуулийн 65.6-д заасан мэдээллийг тусгайлан бэлтгэж жил бүрийн ХЭ-ийн ээлжит хурлын үед компанийхаа вэб дээр тавихаас гадна хурлын зар хүргэх журмын дагуу бүх ХЭ-д хүргэдэг болох, ингэснээр ХЭ жилд ядаж 1 удаа компанийн талаар тодорхой мэдээлэл авдаг болно.</p> <p>2. ТУЗ нь хувьцаа эзэмшигчдийн ээлжит хурлыг хуралдуулах шийдвэртээ дээрх мэдээллийг бэлтгэх, хүргэх ажлыг зохион байгуулах этгээдийг зааж үүрэгжүүлэх.</p>	Хувьцаа эзэмшигчдийн ээлжит хурал хуралдахын өмнө ТУЗ-ийн НБД холбогдох ажилтнаар гаргуулж хувьцаа эзэмшигчид хүргүүлдэг болох.
2	ХЭ-ийн бүртгэл хөтлөлт	Компанийн тухай хуулийн 45-д заасны дагуу хувьцаа эзэмшигчдийн бүртгэлд бүртгэгдсэнээр тухайн хувьцаа эзэмшигчийн эрхээ эдлэх хууль зүйн үндэс бүрдэх ёстой. Иймд ХЭ-ийн эрхээ хэрэгжүүлэх нэхцэлийг бүрдүүлэх үүднээс компани өөрийн ХЭ-ийн бүртгэлийг өөрөө хөтөлнө гэж хуульд заасан. Энд төр мөн хамрагдана. Иймээс төрийг төлөөлөн ХЭ болж байгаа гурван ХЭ-ийн бүртгэлээ компани өөрөө хуульд заасны дагуу хөтлөх.	Компани
3	ХЭ-ийн бүртгэлийн агуулга	Компанийн тухай хуулийн 45.3-д заасны дагуу ХЭ-ийн бүртгэлд байх ёстой зүйлийг тусгасан байх. Зөвлөмжийн төгсгөлд бүртгэлийн загварыг үзүүлсэн. Түүнийг үндэслэн гурван хувьцаа эзэмшигчээ тусгасан ХЭ-ийн бүртгэлийг бий болгон түүний дагуу бүртгэх.	-"-
4	Төрийн эзэмшлийн хувьцааны эрхийг төрийг төлөөлөн эзэмшиж буйт этгээдийн төлөөлөх хэмжээг тусгайлан тогтоож өгсөн эсэх	Компанийн дүрэмд төрийн эзэмшиж буй хувьцааны эрхийг төрийн байгууллагуудын эрх хэмжээнд тохируулан хуваасан заалтыг оруулж түүний дагуу төрийн байгууллагууд компанийтай харьцдаг болох.	ТУЗ компанийн дүрэмд энэ талаар тодорхой заалт оруулах

3.2 ХУВЬЦАА ЭЗЭМШИГЧДИЙН ХУРЛЫН ХҮРЭЭНД ХИЙХ АЖЛЫН ТАЛААР ӨГӨХ ЗӨВЛӨМЖ

Хувьцаа эзэмшигчдийн хурал нь нэг талаар компанийн эрх барих дээд байгууллага, нөгөө талаар ХЭ-ээс компанийн эзэн гэдэг утгаараа компанийн үйл ажиллагаатай холбоотой хамгийн чухал асуудлыг хэлэлцэхэд оролцож саналаа өгөх замаар шийдвэрлэдэг удирдлагын чухал бүтэц. Иймд хувьцаа эзэмшигчдийн хурлыг батлагдсан журам, дүрмийн дагуу хуралдуулах, түүнд ХЭ-ийг ялгаварлахгүйгээр бүгд оролцох бололцоог хангах нь компанийн зүгээс хийх чухал ажлын нэг. ХЭ нь хурлын үед л тухайн компанийн эзэн гэдгээ мэдэрч шийдвэр гаргах ажиллагаанд оролцох эрхээ эдэлнэ. Тус компани эдгээр асуудлаар бусдаас илүү сайн байгаа учраас 1.9 оноо авч уг үзүүлэлтийг тодорхойлох 19 асуулгаас 7-д нь “0” онооавсан байна. Үүнтэй холбоотой Зөвлөмжийг дараах хүснэгтэд үзүүлэв.

Хувьцаа эзэмшигчдийн хурал

ХЭХ нь хувьцаа эзэмшигчдийн эрхээ хэрэгжүүлэх гол хэлбэр бөгөөд компанийн удирдлага, зохион байгуулалт, үйл ажиллагааны гол чухал асуудлыг хэлэлцэн шийдвэрлэдэг тул компанийн эрх барих дээд байгууллага нь болдог.

№	Үнэлгээнд доогуур оноо авсан үзүүлэлт	Хийх ажлын талаар өгөх зөвлөмж	Хариуцан хэрэгжүүлэгч
1	Хурлаас гаргасан шийдвэрийг нийтэд мэдээлдэг эсэх	ХЭХ-ын дараа хурлыг хэрхэн зохион байгуулж явуулсан талаар тусгайлсан тайлан гаргаж ХЭ болон бусад сонирхогч талд зориулан компанийн вэбд тавьж байх.	-"- холбогдох этгээдээр хийлгэж үр дүнг шалгаж байх
2	ХЭХ-ыг хуралдуулах журамд зохих зүйлийг заасан эсэх	ХЭХ-ыг хуралдуулахад нэлээд нарийн зохицуулалт шаардлагатай учир түүнийг зөвхөн дүрмээр зохицуулаад зогсохгүй компани өөрийн онцлогтоо тохируулан тусдаа журамтай байх нь зүйтэй. Түүнд хурал хуралдуулах, шийдвэр гаргах, ирц бүртгэх, саналын хуудас, тооллогын комисс, түүний ажиллагаа, шийдвэр гаргалт зэрэг асуудлыг тусгасан байх.	ТҮЗ

3	Тооллогын комисс (ТК)-ын үйл ажиллагааг зөхицуулсан журамтай эсэх	ТК нь ХЭХ-д оролцох ХЭ-ийн ирцийг тодорхойлох, хурлаас -"-, ТУЗ гараах шийдвэрт өгсөн саналын дүнг гаргах зэрэг ажлыг хийх тул комиссын ажиллагааг нарийн тодорхойлсон тусдаа журамтай байх нь зүйтэй. Ийм журам байхгүй тохиолдолд ТК-ын гишүүд өөрсдийн ойлголтоор ажиллаж тэр нь эцэстээ хурлыг хүчингүй болгох, хурлаас буруу шийдвэр гарах үндсэн хүчин зүйл болно.
4	Хуралд оролцох ХЭ-ийг хуралд оролцох эрхтэй эсэхийг тодорхойлдог эсэх	ХЭ түүний дотор хуулийн этгээдийг төлөөлөн хуралд оролцох -"- этгээдийн төлөөлөн орох итгэмжлэлийг заавал шалган бүртгэж байх заалтыг ТК-ын журамд оруулах.
5	Хурлын ирцийг хэлэлцэх асуудал бүрээр гаргадаг эсэх	ХЭ зарим асуудалд санал ирүүлээгүй байж болох тул ТК-ын -"- ажиллах журамд хэлэлцэх асуудал бүрээр ирц гаргах заалтыг оруулах.
6	Тооллогын комисс нь хэлэлцэх асуудалд ирүүлсэн саналын талаар тогтоол гаргадаг эсэх	ТК тоолсон бүх зүйл нэг бүрээр тогтоол гаргаж тухай бүр нь -"- хурлын даргад танилцуулан түүнийг үндэслэн хурал шийдвэрээ гаргах тухай заалтыг ТК-ын журамд оруулах.
7	ХЭХ-ын бүрэн эрхийг төрийн төлөөлөл хэрэгжүүлэх этгээдүүдийн эрх хэмжээнд тохируулан хуваарилсан эсэх	ХЭХ-ын бүрэн эрхэд хамрах асуудлуудыг төрийн байгууллагуудын ТУЗ эрх хэмжээнд нь тохируулан хуваарилж түүнийгээ компанийн дүрэмд тодорхой зааж өгсөн байх.

3.3 ТӨЛӨӨЛӨН УДИРДАХ ЗӨВЛӨЛИЙН АЖИЛЛАГААНЫ ТАЛААР ӨГӨХ ЗӨВЛӨМЖ

Тус компанийн ТҮЗ-ийн ажиллагааны ерөнхий үнэлгээ нь 2.7 оноо буюу 55 хувь гарсан нь судалгаанд хамрагдсан компаниуд дотроо доогуур орох үнэлгээ биш боловч тус үзүүлэлтэд хамаарах нийт 51 асуулгын 16-д нь “0” оноо авчээ. Иймд “0” оноо авсан асуулгын чиглэлээр цаашид ТҮЗ-ийн үйл ажиллагааг сайжруулах зүйл нэлээд байгааг доорх Зөвлөмжийн хүрээнд тусган үзүүллээ.

Төлөөлөн удирдах зөвлөл

ТҮЗ нь хувьцаа эзэмшигчдийн эрхийг хамгаалах, тэднийг төлөөлж компанийн үйл ажиллагаанд хяналт тавьж, ерөнхий удирдлагаар хангах үүрэг бүхий компанийн эрх барих байгууллага мөн.

№	Үнэлгээнд доогуур оноо авсан үзүүлэлт	Хийх ажлын талаар өгөх зөвлөмж	Хариуцан хэрэгжүүлэгч
1	Нэр дэвшиүүлэх хороо (НДХ)-ны ажиллах журам байгаа эсэх	Компанийн тухай хуульд заасны дагуу НДХ-ны ажиллах журмыг өөрийн компанийн онцлогтой уялдуулан боловсруулж батлан гаргах. Хорооны ажиллах журмын нийтлэг бүтцийг Зөвлөмжийн төгсгөлд үзүүлсэн.	ТҮЗ-ийн нарийн бичгийн дарга (НБД), ТҮЗ
2	Хараат бус гишүүн хуульд заасан шаардлагыг ханган ажиллаж байгаа эсэх	ТҮЗ-ийн хараат бус гишүүд бусад гишүүний адил эрх, үүрэгтэй байх, тэдэнд анхаарч ажиллах 5 нэмэлт чиглэлийг хуулиар тогтоож өгсөн. Үүнийг хэрэгжүүлж ажиллах талаар гишүүдэд ТҮЗ болон компанийн зүгээс анхааруулга өгч, тэдний ажлыг дүгнэхдээ энэ асуудлыг чухал үзүүлэлт болгох.	-"-
3	Хараат бус гишүүнд өгөх урамшуулал бусад гишүүдээс ялгаатай эсэх	ТҮЗ-ийн хараат бус гишүүн нь бусад гишүүнээс илүү олон чиглэлээр нэмэлт үүрэг хүлээн ажиллах тэдэнд олгох цалин урамшуулал нь бусдаас өөр байх ёстай.	
4	Компанийн зүгээс ТҮЗ-ийн гишүүдтэй ажиллах тэднийг компанийн үйл ажиллагаатай холбоотой мэдээллээр хангах ажил	Компаниас ТҮЗ-тэй ажиллах, тэднийг зөв шийдвэр гаргах нөхцлийг бүрдүүлэхтэй холбогдуулан байнгын мэдээллээр хангах тусгай төлөвлөгөө гаргаж түүнийгээ хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулах.	ТҮЗ-ийн НДХ
5	ТҮЗ-ийн гишүүдийн ажлын хуваарилалт	ТҮЗ-ийн бүрэн эрхтэй холбоотой асуудлаар ТҮЗ-ийн гишүүдийн мэргэжил, чадвартай нь уялдуулан хуваарилалт хийж гишүүн бүрт тодорхой асуудал хариуцуулан ажиллуулах нь зүйтэй.	ТҮЗ-ийн НДХ

6	ТҮЗ-ийн гишүүдийн ажлын дүгнэлт	Зөвлөмжийн төгсгөлд байгаа жишээнээс санаа авч ТҮЗ-ийн -"- гишүүдийн ажлыг дүгнэдэг болох.
7	ТҮЗ-ийн гишүүдийн шагнал урамшуулал тэдний ажлын гүйцэтгэлтэй уялдсан эсэх	Зөвлөмжийн төгсгөлд байгаа жишээнээс санаа авч ТҮЗ-ийн ТҮЗ-ийн ЦУХ гишүүдийн цалинг шинэчлэн тогтоох.
8	Гишүүдийн цалин, шагнал нийтэд нээлттэй байгаа эсэх	ТҮЗ-ийн гишүүдийн авч буй цалинг цахим хуудсандаа тавьдаг ТҮЗ-ийн дарга болох.
9	Гишүүд ажлын лавлагаа материал бүхий тусгайлсан хавастай эсэх	Гишүүдэд шаардлагатай материалыг багтаасан тусгай хавастай ТҮЗ болон түүнийгээ байнга шинэчилж байх.
10	Хороод ажиллах журамтай эсэх	Хороо бүрийн ажиллах журмыг Зөвлөмжийн төгсгөлд байгаа ТҮЗ жишээнээс санаа авч боловсруулан баталж гаргах.
11	Хороодын ажлыг дүгнэдэг эсэх	Хороодын үйл ажиллагааг байнга дүгнэдэг болох, энэ талаар ТҮЗ хорооны ажиллах журамд тодорхой заалт оруулах.
12	Хороодын гишүүнд ажилласны төлөө урамшуулал олгодог эсэх	Хорооны гишүүдэд ажлынх нь гүйцэтгэлтэй холбогдуулан -"- нэмэгдэл олгодог болох.
13	Хороодын ажиллах журамд зохих зүйлийг заасан эсэх	Хороо бүрийн ажиллах журмыг Зөвлөмжийн төгсгөлд байгаа -"- жишээнээс санаа авч боловсруулан батлан гаргах.
14	Хурлын шийдвэрийн баталгаажилт	ТҮЗ-ийн хурлын эхэнд өмнөх хурлаас гаргасан шийдвэрийн эх ТҮЗ хувийг гишүүдэд үзүүлэн баталгаажуулан тэмдэглэл хөтөлдөг журамтай болох.
15	ТҮЗ-ийн гишүүдийн хариуцлагын даатгал хийлгэдэг байдал	ТҮЗ-ийн гишүүд гаргасан шийдвэрийнхээ төлөө хариуцлага Компани хүлээдэг болсонтой холбогдуулан тэднийг тодорхой түвшинд эрсдэл хийх бололцоог хангах үүднээс тэдэнд албан тушаалын хариуцлагын даатгал хийлгэдгээ болох.
16	Бусад талтай ажиллах ажиллагаа	ТҮЗ-ийн НБДхяналтын бүтэц, ХЭ-ийн ажиллагаанд дэмжлэг ТҮЗ-ийн НБД болох, мэдээллийг ил тод, нээлттэй болгох ажиллагаанд байнгын хяналт тавьж компанийн харилцагч бусад талтай холбогч гүүр болон ажиллах шаардлагатай.

3.4 ГҮЙЦЭТГЭХ УДИРДЛАГЫН АЖИЛЛАГААНЫ ТАЛААР ӨГӨХ ЗӨВЛӨМЖ

Компанийн гүйцэтгэх удирдлага

Компанийн гүйцэтгэх удирдлага нь ТУЗ-ийн шийдвэрээр томилогдон түүнд ажлаа тайлагнан дүгнүүлж, компанийн өдөр тутмын үйл ажиллагааг удирдан зохион байгуулах эрх, үүрэг бүхий этгээд мөн.

№	Үнэлгээнд доогуур оноо авсан үзүүлэлт	Хийх ажлын талаар өгөх зөвлөмж	Хариуцан хэрэгжүүлэгч
1	Гүйцэтгэх удирдлага (ГҮ)-ыг сонгох, томилох болон үйл ажиллагааг зохицуулсан тусгай журамтай эсэх	ТҮЗ-өөс ГҮ-ын үйл ажиллагааг зохицуулсан тусдаа журмыг боловсруулан баталж түүний дагуу ГҮ-ыг ажиллуулдаг болгох.	ТҮЗ
2	ГЗ-д компанийн онцлогтой уялдсан шаардлага тавьдаг эсэх	Дээрх журамд компанийн онцлогтой уялдсан ГҮ-д -"- тавих шаардлагыг тусган түүнийг үндэслэн ГҮ-ыг сонгон шалгаруулдаг болох.	
3	Төрөөс ГЗ-тай шууд харьцдаг эсэх	Төрийн аливаа байгууллага төрийн захирагааны эрх үүргээс өөр тохиолдолд ГҮ-тай шууд харьцахгүй байх байгууллагууд ба харьцах шаардлага гарсан тохиолдолд зөвхөн тухайн компанийд төрийг төлөөлж буй этгээдээр дамжин харьцдаг болох.	Төрийн
4	ГЗ-ын ахлыг ТҮЗ-өөс өөр төрийн аль нэг байгууллага дүгнэдэг эсэх	ГҮ-ын үйл ажиллагааг ТҮЗ-өөс өөр этгээд дүгнэдэггүй ТҮЗ болох.	
5	ГЗ-ын цалин, урамшууллыг нийтэд мэдээлдэг эсэх	Төрийн оролцоотой компанийн хувьд гүйцэтгэх ТҮЗ-ийн НБД захирын цалин, урамшуулал нийтэд ил нээлттэй байх ёстой. Иймд энэ мэдээллийг жилийн тайланд тусган түүнийгээ компанийн вэб дээр тавьж олон нийтэд мэдээлж байх нь зүйтэй.	ТҮЗ-ийн НБД

3.5 МЭДЭЭЛЛИЙН ИЛ ТОД, НЭЭЛТТЭЙ БАЙДЛЫН ТАЛААР ӨГӨХ ЗӨВЛӨМЖ

Мэдээллийн ил тод, нээлттэй байдал

Хувьцаа эзэмшигчдийн ээлжит хурал хуралдах үед компани хувьцаа эзэмшигчдээ дараах мэдээллийг танилцуулах үүрэгтэй. Үүнд:

- Санхүүгийн жилийн тайлан
- Санхүүгийн жилийн тайлангийн талаарх аудитын байгууллагын дүгнэлт
- Тайлангийн жилд хийгдсэн сонирхлын зөрчилтэй хэлцлүүд
- ТУЗ-ийн гишүүнд нэр дэвшсэн хүний тухай танилцуулга
- Компанийн нэгдмэл сонирхолтой этгээд, тэдний эзэмшлийн хувьцааны төрөл, тоо
- ТУЗ, гүйцэтгэх удирдлагын зардал, цалин урамшуулалт
- ХК-ийн хувьд бизнесийн үйл ажиллагааны тайлан

№	Үнэлгээнд доогуур оноо авсан үзүүлэлт	Хийх ажлын талаар өгөх зөвлөмж	Хариуцан хэрэгжүүлэгч
1	Мэдээллийн бодлогын баримт бичиг (МБББ)-тэй эсэх	Тайлангийн төгсгөлд тусгасан жишээг үндэслэн мэдээллийн бодлогын баримт бичигтэй болох	ТУЗ --
2	ТУЗ болон ГЗ-ын цалин, урамшууллыг жилийн тайланд тусгадаг эсэх	ТУЗ, ГЗ-ын цалин, урамшууллыг жилийн тайланд тусгаж вэб дээрээ мэдээлдэг болох энэ талаар МБББ-тээ тусгах.	--
3	Худалдан авалтын ажиллагааны гүйцэтгэлийг нийтэд нээлттэй мэдээлдэг эсэх	Төрийн өмчийн оролцоотой ХК-ийн хувьд худалдан авалтын ажиллагаа нийтэд нээлттэй байх ёстай. Хамгийн гол нь худалдан авалт хийсэн этгээд, барааны нэр, үнэ зэргийг вэб дээрээ заавал мэдээлдэг байх ёстай. Иймд энэ талаар МБББ-т тусган хэрэгжүүлдэг болох.	--

3.6 ЧУХАЛ ХЭЛЦЛИЙГ ХИЙХ ТАЛААР ӨГӨХ ЗӨВЛӨМЖ

Чухал хэлцэл

Чухал хэлцэл гэдэгт компани дээр хийгдэж буй их хэлцэл, сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл, компанийн хяналтын багцыг авах зэрэг хэлцэл хамарагдана. Эдгээр хэлцэл нь компанийн хөрөнгө, хувьцааны үнэ, хувьцаа эзэмшигчийн эд хөрөнгийн эрх болон өмчлөлд томоохон нөлөө узүүлдгээсгадна эдгээр хэлцлийг хийх үед хууль бус ажиллагаа нэлээд гардаг. Энэ нь компанийн үйл ажиллагаанд томоохон эрсдэл, сөрөг үр дагавар үүсгэх тул засаглалын хүрээнд тусгайлан авч үздэг.

№	Үнэлгээнд доогуур оноо авсан үзүүлэлт	Хийх ажлын талаар өгөх зөвлөмж	Хариуцан хэрэгжүүлэгч
1	Их хэлцлийг зохих журмын дагуу шийдсэн байдал	Их хэлцлийн тодорхойлолтыг компанийхаа онцлогт тохируулан гаргаж, хэлцэл хийх ажиллагааг тусгайлан журамлах	ТҮЗ, ГЗ
2	Нийтэд мэдээлдэг байдал	Тухайн тайлангийн хугацаанд хийгдсэн их хэлцлийг тайлан болон вэб дээрээ тавьдаг болох	-"-
3	Жилийн тайландаа тусгадаг байдал		ТҮЗ-ийн НБД
4	Сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл (СЗХ)-ийг зохих журмын дагуу шийдсэн байдал	СЗХ хийх ажиллагааг журамласан тусгай журамтай -"- болж түүнийгээ мөрдэх ажиллах	
5	Эрх бүхий албан тушаалтан (ЭБАТ) нь өөрийн нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн талаарх мэдээллийг өгсөн байдал	Компанийн дүрэмд заасан ЭБАТ-удаас тэдний -"- нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн талаарх мэдээллийг авч компанийн вэб дээрээ тавьж, шаардлагатай тохиолдолд хэвлэмэл хувилбараар үзэх бололцоог хангасан байх	
6	ЭБАТ болон түүний нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн талаарх мэдээлэл нээлттэй байгаа эсэх		
7	СЗХ-ийг нийтэд мэдээлдэг байдал СЗХ-ийг жилийн тайландаа тусгадаг байдал	Тухайн тайлангийн хугацаанд хийгдсэн их болон -"- СЗХ-ийг тайлан болон вэб дээрээ тавьдаг болох	

3.7 НОГДОЛ АШГИЙН ТАЛААР ӨГӨХ ЗӨВЛӨМЖ

Ногдол ашиг

Ногдол ашиг нь хувьцаа эзэмшигчийн суурь эрхүүдийн нэг бөгөөд түүний эдийн засгийн агуулга нь оруулсан хөрөнгийнхөө өгөөжийг хүртэх хэлбэр юм. Компани санхүүгийн жил дууссанаас хойш 50 хоногийн дотор тухайн жилийн үр дүнгээс ногдол ашиг хуваах эсэх талаар шийдвэр гаргах ёстай.

№	Үнэлгээнд доогуур оноо авсан үзүүлэлт	Хийх ажлын талаар өгөх зөвлөмж	Хариуцан хэрэгжүүлэгч
1	Ногдол ашигийн бодлогын баримт бичиг байгаа эсэх	Ногдол ашиг хуваарилах нөхцөл, журам, хуваарилсан бол түүнийг хэрхэн хувьцаа эзэмшигчид хүргэх, хүргэсэн тухай тайлан гаргах, хуваарилах эсэх талаар шийдвэр гарах зэрэг асуудлыг тусгасан бодлогын баримт бичигтэй байх нь зүйтэй бөгөөд энэхүү бодлогын баримт бичгээ нийтэд нээлттэй болгох.	ТҮЗ, ГЗ -“-
2	Ногдол ашиг хуваарилсан байдал	ТҮЗ-өөс Компанийн тухай хуульд заасны дагуу санхүүгийн жил дууссанаас хойш 50 хоногийн дотор ногдол ашиг хуваарилах эсэх талаар заавал шийдвэр гаргадаг байх.	
3	Ногдол ашиг хуваарилах эсэх тухай шийдвэр гаргаж буй байдал		

3.8 ХЯНАЛТЫН ТОГТОЛЦООНЫ ТАЛААР ӨГӨХ ЗӨВЛӨМЖ

Хяналтын тогтолцоо

Компанийн үйл ажиллагаанд хяналт тавих нь удирдлагын маш чухал хэрэгсэл бөгөөд энэ нь өөрийн гэсэн эрх үүрэг бүхий дотоод гадаад бүтцээс бурдсэн бүхэл бүтэн тогтолцоо байдаг. Компанийн хяналтын тогтолцоо нь:

- Хяналтын зөвлөл
- Компанийн дотоод хяналт
- ТҮЗ-ийн дэргэдэх аудитын хороо
- Бие даасан хөндлөнгийн аудит зэргээс бурдэнэ.

№	Үнэлгээнд доогуур оноо авсан үзүүлэлт	Хийх ажлын талаар өгөх зөвлөмж	Хариуцан хэрэгжүүлэгч
1	Хөндлөнгийн аудитын тайланг нийтэд мэдээлдэг байдал	Аудитын өгсөн дүгнэлт бүхий санхүүгийн тайланг вэб ТҮЗ, ГЗ дээрээ заавал тавьдаг байхаас гадна сонирхогч талууд үзэх бололцоог хангасан байх.	
2	Хорооны үйл ажиллагааны тайлагналт, дүгнэдэг байдал	ТҮЗ нь жилд нэгээс доoshгүй удаа аудитын хорооны ажлын ТҮЗ тайланг авч хэлэлцэн үйл ажиллагаанд нь дүгнэлт өгдөг байх.	

3.9 ДҮРЭМ БОЛОН ЭРХИЙН БУСАД АКТУУДЫН ТАЛААР ӨГӨХ ЗӨВЛӨМЖ

Компанид засаглалын чиглэлээр байх дотоод эрхийн актууд

- Компанийн дүрэм
- Хувьцаа эзэмшигчдийн хурал хуралдуулах журам
- ТҮЗ-ийн үйл ажиллагааны журам
- Хяналтын зөвлөл/хянан шалгагчийн ажиллах журам
- Гүйцэтгэх удирдлагын үйл ажиллагааны журам
- Компанийн ажиллах журам
- Дотоод хяналтын нэгжийн ажиллах журам
- Салбар нэгжийн ажиллах журам
- ТҮЗ-ийн хороодын ажиллах журам
- Компанийн ёс зүйн дүрэм
- Компанийн мэдээллийн бодлогын баримт бичиг
- Ногдол ашгийн бодлого
- Компанийн аюулгүй ажиллагааны бодлогын баримт бичиг
- Компанийн эрсдэлийн бодлогын баримт бичиг
- Компанийн хөдөлмөрийн дотоод журам
- Компанийн засаглалын дүрэм

№	Үнэлгээнд доогуур оноо авсан үзүүлэлт	Хийх ажлын талаар өгөх зөвлөмж	Хариуцан хэрэгжүүлэгч
1	Дүрэм нийтэд нээлттэй байгаа эсэх	Дүрэм бол нийтэд нээлттэй байх баримт бичиг тул түүнийг сонирхогч этгээд чөлөөтэй үзэх бололцоог хангасан байх үүднээс түүнийг вэб дээр тавьсан байх.	-"-
2	Засаглалтай холбоотой ажиллагаагзохицуулсан эрхийн актууд байгаа эсэх	Компанийн засаглалтай холбоотой үйл ажиллагааг зохицуулах талаар Зөвлөмжийн төгсгөлд заасан баримт бичгүүдийг боловсруулж ТҮЗ-өөс батлан хэрэгжүүлэх шаардлагатай.	ТҮЗ ба НБД
3	Дүрэмд орсон нэмэлт өөрчлөлтийг баталсан байдал	Дүрэмд орсон нэмэлт, өөрчлөлтийг тухайн нэмэлт, өөрчлөлтийнх нь дор энэ тухай шийдвэр гаргасан этгээдийн талаарх мэдээлийг тусган түүнийгээ бүртгэлийн байгууллагад бүртгүүлж байх.	

4

ХАВСРАЛТУУД

ХАВСРАЛТ 1. КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫГ САЙЖРУУЛАХ ХҮРЭЭНД АШИГЛАХ САЙН ЗАСАГЛАЛЫН ЗАРИМ ЖИШЭЭ, БАРИМТ БИЧГИЙН ЗАГВАР

1. Хувьцаа эзэмшигчдийн бүртгэлийн загвар

.... -ийн ТУЗ-ийн 20. . оны
... тоот тогтоолын хавсралт

[Компанийн лого]

..... ХК

ХУВЬЦАА ЭЗЭМШИГЧДИЙН БҮРТГЭЛ
УЛААНБААТАР ХОТ

.... ХК-ийн хувьцаа эзэмшигчийн бүртгэл

Бүртгэлийн дугаар	Хувьцаа эзэмшигчийн нэр, бүртгэлийн дугаар	Хувьцаа эзэмшигчийн хаяг	Хувьцааны төрөл	Эзэмшиж буй хувьцааны тоо	Нэрлэсэн үнэ	Бүртгэсэн огноо	Бүртгэгчийн гарын үсэг

2. Хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын хэлэлцэх асуудлаар хувьцаа эзэмшигчээс санал авах хуудсын загвар

..... компанийн Төлөөлөн Удирдах зөвлөлийн 20 .....
оны ..... дүгээр тогтоолын хавсралт

“....” -ийн хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын хэлэлцэх
асуудлаар хувьцаа эзэмшигчээс
САНАЛ АВАХ ХУУДАС

Хувьцаа эзэмшигчийн овог ..... нэр .....

Регистрийн дугаар .....

Хувьцаа эзэмшигчийн бүртгэлийн дугаар.....

Эзэмшиж буй хувьцааны төрөл ..... тоо.....

Хурал 20..... оны ..... дүгээр сарын .....-ны өдрийн ..... цагаас .....д болно.

№	Хэлэлцэх асуудал	Хурлаас гарах шийдвэрийн төсөл	Зөвшөөрсөн	Татгалзсан	Тудэлээсэн	Татгалзсан тохиолдолд таны өгөх санал
1.	Төлөөлөн Удирдах зөвлөлийн 20... оны ажлын тайлан	....хангалттай гэж үзэх				Хангалтгүй гэж үзэх
2.	Компанийн үйл ажиллагааны болон санхүүгийн тайланд ТҮЗ-өөс өгсөн дүгнэлт	Шийдвэрийн төслийг нь бичих	+			
3.	Төлөөлөн Удирдах зөвлөлийн гишүүд болон хараат бус гишүүдийг сонгох - Ердийн гишүүн - Хараат бус гишүүн	1.А.Болд 2. ... 7. Д.Сүрэн 8. 9.	+	+		Д.Галт
4.	Төлөөлөн Удирдах зөвлөлийн 20.. оны төсвийг батлах	Шийдвэрийн төслийг нь бичих	+			
5.	Ногдол ашиг хуваарилаагүй тухай танилцуулга	Шийдвэр гарахгүй				

Саналын хуудас хүлээн авах эцсийн өдөр ..... дүгээр сарын ..... болно.

Санал өгсөн хувьцаа эзэмшигчийн гарын үсэг .....

Саналын хуудсыг хүчинтэйд тооцон тоолсон

Тооллогын комиссын дарга .....

Гишүүд: .....

Хүчингийд тооцсон бол шалтгаан .....

.....
Ар талд нь энэхүү саналын хуудсыг бөглөх зааврыг бичих

3. ТҮЗ-ийн үйл ажиллагааг үнэлэх хүснэгт

Доорх хүснэгтэд дурдсан асуулт бүрт ТҮЗ-ийн гишүүд өөрсдийн үнэлгээг дор дурдсан байдлаар өгнө.

1 - нэлээд сайжруулах шаардлагатай

4 - сайн

2 - сайжруулах шаардлагатай

5 - маш сайн

3 - дунд зэрэг

Үнэлгээний хүснэгтэд ТҮЗ-ийн гишүүдийн нэр тавихгүй.

№	Асуултууд	Үнэлгээ				
		1	2	3	4	5
1	Компани болон түүний хувьцаа эзэмшигчийн сонирхлыг хамгаалахад ТҮЗ үйл ажиллагааг хангалттай чиглүүлж байсан уу?					
2	ТҮЗ шийдвэр гаргахдаа бизнесийн өртгийг нэмэгдүүлэх болон ХЭ-ийн бусад сонирхлыг хангахад чиглэж байсан уу? Та үүнийг яаж үзэж байна?					
3	ТҮЗ-ийн бүрэн эрх амьдрал дээр ХЭХ болон ГҮ-ын бүрэн эрхээс хэр ялгагдаж зааглагдаж байсан бэ?					
4	Та ТҮЗ-ийг өөрийн үүрэг оролцоо, бүрэн эрх болон гол зорилтуудаа бүрэн хэмжээнд ойлгон ажиллаж байгаа гэж үзэж байна уу?					
5	ТҮЗ бүтэн жилийн туршид гол зангилаа асуудлуудыг шийдэхдээ компанийн үнэт зүйл, алсын хараа, стратеги зорилтуудыг хэр мэдэж ойлгож байсан бэ?					
6	ТҮЗ компанийн үйл ажиллагааг ерөнхий удирдлагаар хангах болон түүний стратегийг тодорхойлох өөрийн үүргээ хэр үр ашигтай хэрэгжүүлж байна уу?					
7	ТҮЗ компанийн санхүү, аж ахуйн үйл ажиллагаанд тавих хяналтаа бололцоотой хэрэгслүүдээ ашиглан хэрэгжүүлж чадаж байгаа юу?					
8	ТҮЗ компанийн гүйцэтгэх удирдлагын ажлыг дүгнэх өөрийн үүргээ хэр сайн хэрэгжүүлж байгаа вэ?					

Тайлбар:

Хоёр. ТҮЗ-ийн гишүүд						
№	Асуултууд	Үнэлгээ				
		1	2	3	4	5
1	Гишүүдийн тоо шаардлага хангаж байгаа юу?					
2	ТҮЗ-ийн болон түүний хороодын удирдлага хэр үр ашигтай ажиллаж байна?					
3	ТҮЗ-ийн гишүүдийн тоо тэдний мэдлэг, туршлага, чадвар болон байх ёстой бусад чанарын талаар боловсруулсан, хэрэгжүүлсэн, төлөвлөж буй бодлого байгаа юу?					
4	Компанийн стратегийг боловсруулах болон үйл ажиллагаанд шаардлагатай хяналтыг хэрэгжүүлэхэд одоогийн ТҮЗ-ийн гишүүдийн мэдлэг чадвар болон ТҮЗ-ийн бүтэц хангалттай юу?					
5	ТҮЗ-ийн гишүүдийн хамтын ажиллагаа хэр үр ашигтай вэ? Тухайлбал, ТҮЗ хамтын байгууллагын хувьд хэр үр дүнтэй ажиллаж байна. Тодорхой чухал санал гаргасан гишүүнийг урамшуулдаг уу?					
6	ТҮЗ-ийн хараат бус гишүүн бодит байдал дээр үнэхээр хараат бус байж чаддаг уу?					

Тайлбар:

Гурав. ТҮЗ-ийн хороод						
№	Асуултууд	Үнэлгээ				
		1	2	3	4	5
1	ТҮЗ-ийн дэргэд шаардлагатай хороод ажилладаг уу?					
2	Хороод хэр үр ашигтай ажиллаж байна гэж үздэг вэ? Тэд шаардлагатай зөвлөмж өгч чаддаг уу?					
3	Хорооны гишүүд тухайн хорооныхоо хариуцсан чиглэлээр хангалттай мэдлэг чадвар, туршлагатай юу?					
4	Хорооны гишүүн бус ТҮЗ-ийн гишүүд хорооны шийдвэрийн талаар мэдээлэл хэр авдаг вэ?					

Тайлбар:

Дөрөв. ТҮЗ-ийн үйл ажиллагаа						
№	Асуултууд	Үнэлгээ				
		1	2	3	4	5
1	ТҮЗ чухал асуудлаа хэр зөв тодорхойлж чаддаг вэ? Ийм асуудлуудыг хэлэлцэх төлөвлөгөө, график байдаг уу?					
2	Та ТҮЗ-ийн хуралд сайн бэлтгэхийн тулд хэлэлцэх асуудлын талаар мэдээллийг хангалтай цаг хугацаанд урьдчилан авдаг уу?					
3	Дээрх мэдээллийг хурлаас өмнө агуулга, чанарын хувьд авч чаддаг уу?					

4	ТҮЗ-ийн хурал хэлэлцэж буй асуудлаар гишүүд хоорондоо нээлттэй саналаа солилцон хэлэлцэж цаг тухайд шийдвэрээ гаргаж чаддаг уу ?				
5	ТҮЗ-ийн хуралд асуудлыг танилцуулагч шийдвэр гарахад шаардлагатай мэдээлэл өгч чаддаг уу?				
6	Асуудлыг хэлэлцэх болон танилцуулах хугацааны хуваарилалт хэр зөв явагддаг вэ?				
7	ТҮЗ-ийн хурлын зэрэгцээ компанийн албан хаагчидтай мэдээлэл солилцох бололцоо байдаг уу ?				
8	ГҮ-ын ажлыг дүгнэхийн тулд ТҮЗ компанийн үр ашгийн үзүүлэлтийг тодорхойлдог уу?				
9	ТҮЗ-ийн хурлын өмнө танд танилцуулсан санхүүгийн мэдээлэл нь компанийн чухал асуудал болон хэтийн чиглэлийг ойлгоход хангалттай байдаг уу?				
10	Танд өгч буй санхүүгийн мэдээллийн хэлбэр нь компанийн чухал асуудал ба хэтийн чиглэлийг салгасан байдаг уу?				
11	ТҮЗ болон ГҮ нь компанийн үйл ажиллагаанд гол нөлөө үзүүлэх эрсдэлд анхаарлаа төвлөрүүлж ажилладаг гэж хэлж чадаа уу ?				
12	ТҮЗ-д эрсдэлийг хянах тогтолцоо байгаа юу?				
13	Шинээр сонгогдсон гишүүдэд компанийн үйл ажиллагаа болон ТҮЗ-ийн ажиллах журмыг танилцуулах мэдээлэл бий юу?				

Тайлбар:

Тав. ТҮЗ-ийн үүрэг, хариуцлага

№	Асуултууд	Үнэлгээ				
		1	2	3	4	5
1	Компанитай холбоотой асуудал үүсэхэд хүлээх үүргийн талаар мэдээлэл өгсөн үү, өгсөн бол хэр хангалттай байсан бэ?					
2	ТҮЗ-ийн гишүүд өөрийн хяналтын үүргээ гүйцэтгэхэд компанийн үйл ажиллагаа болон түүний онцлогийн талаар мэдэж авахад хангалттай хугацаа зарцуулсан уу?					
3	ТҮЗ-ийн гишүүдээс ГҮ-ын ажиллагаанд өгч буй зөв шүүмжлэлийг хүлээн авч буй байдал хангалтай байдаг уу?					
4	ТҮЗ-ийн гишүүд компанитай өөрийн хийсэн хэлэлцээр дэх сонирхлын талаар мэдээлдэг үү? Түүнийг хэлэлцэхэд санал өгөхөөс татгалздаг уу?					
5	Таны хариуцлагын талаар компани хамгаалалтын ямар нэг хэлбэр илэрхийлдэг үү?					

Тайлбар:

4. ТҮЗ-ИЙН ГИШҮҮДИЙН АЖЛЫГ ҮНЭЛЭХ ХҮСНЭГТ

Дараах хүснэгтэд дурдсан асуулт бүрт ТҮЗ-ийн гишүүд өөрөөсөө бусад гишүүдэд дор дурдсан байдлаар үнэлгээ өгнө.

1 - нэлээд сайжруулах шаардлагатай
2 - сайжруулах шаардлагатай

4 - сайн
3 - дунд зэрэг

5 - маш сайн

Үнэлгээний хүснэгтэд ТҮЗ-ийн гишүүдийн нэр тавихгүй.

№	ТҮЗ-ИЙН ГИШҮҮДИЙН АЖЛЫГ ДҮГНЭХ ҮЗҮҮЛЭЛТ	Гишүүн 1	Гишүүн 2	Гишүүн 3	Гишүүн 4	Гишүүн 5	Гишүүн 6	Гишүүн 7	Гишүүн 8	Гишүүн 9
1	Мэргэжлийн дадлага									
2	Салбарын мэдлэг									
3	Мэргэжил									
4	Ажил хэргийн хэлэлцүүлэг									
5	Стратеги хандлага									
6	Шударга байдал									
7	Хуралд оролцох оролцоо									
8	Хуралд бэлтгэх байдал									
9	Багаар ажиллах чадвар									
10	Идэвхтэй байдал									
11	Ерөнхий оролцоо									

5. ТҮЗ-ийн хурлын дэлгэрэнгүй тэмдэглэлийн жишээ

Хурал болсон өдөр:

..... оны ...-р сарын...-ны өдөр

Хурал болсон цаг:

..... -ЭЭС ..... -ИЙН ХООРОНД

Хурал болсон газар:

.....

Хурлын дарга:

.....

Хуралд оролцсон гишүүд:

1

2

3

Хурлын ирц .....%.

Хурлаар хэлэлцсэн асуудал

1

2

3

Нэгдүгээр асуудал:

Асуудал танилцуулсан хүний нэр, албан тушаал: .....

.....

Асуудал хэлэлцэхэд оролцсон хүмүүсийн нэр, албан тушаал: .....

.....

Хэлэлцэж байгаа сэдвээр асуулт асууж, санал гаргасан хүмүүсийн нэр албан тушаал, асуулт болон гаргасан саналын талаарх товч тэмдэглэл

1. .....

Нэгдүгээр асуудлаар гаргасан шийдвэр: .....

Тухайн асуудалд санал өгсөн байдал:

№	ТҮЗ-ийн гишүүдийн овог, нэр	Санал өгсөн байдал		
		Зөвшөөрсөн	Татгалзсан	Түдгэлзэн
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				

Хоёрдугаар асуудал .....

Асуудал танилцуулсан хүний нэр, албан тушаал: .....

.....

Асуудал хэлэлцэхэд оролцсон хүмүүсийн нэр, албан тушаал: .....

.....

Хэлэлцэж байгаа сэдвээр асуулт асууж, санал гаргасан хүмүүсийн нэр албан тушаал, асуулт ба гаргасан саналын талаарх товч тэмдэглэл

1. .....

Хоёрдугаар асуудлаар гаргасан шийдвэр: .....

.....

Тухайн асуудалд санал өгсөн байдал:

№	ТҮЗ-ийн гишүүдийн овог, нэр	Санал өгсөн байдал		
		Зөвшөөрсөн	Татгалзсан	Түдгэлзэн
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				

Хурлын тэмдэглэл хөтөлсөн:

ТҮЗ-ийн нарийн бичгийн дарга ..... / ..... / .....

Хурлын тэмдэглэлтэй танилцсан:

Хурлын дарга ..... / ..... / .....

ТҮЗ-ийн гишүүн ..... / ..... / .....

6. ТҮЗ-ийн гишүүдэд тавих шаардлага

Хувь хүний хувьд:

- Нэр хүнд, чадвар, үнэнч шударга, хариуцлагатай байдал
- Ажлын зав чөлөө
- Багаар ажиллах хүсэл, чадвар

Мэргэжлийн хувьд:

- Санхүү, эдийн засаг
- Менежмент
- Хямралын үеийн удирдлага
- Санхүү, мөнгөний зах зээлийн хэрэгсэл
- Салбарын чиглэлийн мэргэжил

Дадлагажсан чадварын хувьд:

- Компанийн засаглал ба эрх зүй
- Бизнес төлөвлөгөө
- ОУНББС-ын дагуу гаргасан тайлан балансыг уншиж шинжилгээ хийх
- Хөрөнгө оруулалтынүндэс
- Татварын тогтолцоо
- Санхүүгийн зүй бус ажиллагаа, алдааг илрүүлэх

7. Компанийн засаглалтай холбоотой үйл ажиллагааг зохицуулах хүрээнд компанийд байх ёстой эрхийн актуудын жагсаалт

1. Компанийн дүрэм
2. Хувьцаа эзэмшигчдийн хурал хуралдуулах журам
3. ТҮЗ-ийн үйл ажиллагааны журам
4. Хяналтын зөвлөл/хянан шалгагчийн ажиллах журам
5. Гүйцэтгэх удирдлагын үйл ажиллагааны журам
6. Компанийн НБД-ын ажиллах журам
7. Дотоод хяналтын нэгжийн ажиллах журам
8. Салбар нэгжийн ажиллах журам
9. ТҮЗ-ийн хороодын ажиллах журам
10. Компанийн ёс зүйн дүрэм
11. Компанийн мэдээллийн бодлогын баримт бичиг
12. Ногдол ашгийн бодлого
13. Компанийн аюулгүй ажиллагааны бодлогын баримт бичиг
14. Компанийн эрсдэлийн бодлогын баримт бичиг
15. Компанийн хөдөлмөрийн дотоод журам
16. Компанийн засаглалын кодекс

8. ТҮЗ-ийн дэргэдэх хороодын ажиллах журмын нийтлэг бүтэц

1. Нийтлэг үндэслэл
2. Хорооны эрх үүрэг, хийх ажлын чиглэл
3. Хорооны бүтэц, дарга, гишүүд, тэднийг томилох журам
4. Хорооны ажиллах журам
5. Хорооны ажлын тайлагналт
6. Хорооны гишүүдийн шагнал урамшуулал

9. ТҮЗ-ийн гишүүдэд цалин, урамшуулал олгоход анхаарах асуудлууд

1. ТҮЗ-ийн гишүүдэд олгох цалин урамшууллын хэмжээг хувьцаа эзэмшигчдийн хурлаас тогтооно.
2. ТҮЗ-ийн цалин, урамшууллын хорооноос боловсруулсан саналыг үндэслэн шийдвэрлэнэ.
3. Шагналын хэмжээг тогтоох үндэс бол тэдний үйл ажиллагааны үр дүн байна.
4. Үр дүнг тооцох хугацаа нь үйл ажиллагааны тодорхой үе байх ба ихэнх тохиолдолд нэг жил байдаг.
5. ТҮЗ-ийн гишүүдийн цалин, урамшуулал нь гол төлөв компанийн санхүүгийн боломж, гишүүдийн тоо, компанийн үйл ажиллагааны төвөгтэй байдал, эрсдэлийн хэмжээнээс хамаарч янз бүр байж болно. Гэхдээ баримтлах нийтлэг зарчим дараах хэлбэртэй байж болно:
  - Сард тогтмол олгох цалин
  - ТҮЗ-ийн хуралд оролцсон тохиолдолд олгох урамшуулал
  - Хорооны ажилд оролцсоны төлөө олгох нэмэгдэл
  - Хорооны болон ТҮЗ-ийн даргын ажлыг гүйцэтгэсний төлөө олгох нэмэгдэл
  - ТҮЗ-ийн гишүүний үүрэг гүйцэтгэхтэй холбогдож гаргасан зардлыг нөхөх олговор.

10. ТҮЗ-ийн хурлаар хэлэлцэх асуудлын төлөвлөгөөний нийтлэг жишээ

Оны эхний хурлаар хэлэлцэх асуудал

1. Өнгөрсөн хурлаар хэлэлцэн асуудлыг батлах
2. Жилийн хөрөнгө оруулалтын асуудал
3. Жилийн санхүүгийн үр дүн
4. ТҮЗ-ийн хороодын тайлан

Хоёрдугаар сар

1. Ногдол ашиг хуваарилах эсэх асуудал
2. Компанийн стратеги зорилтын хэрэгжилт

Гуравдугаар сар

1. Санхүүгийн үзүүлэлтүүдийн гүйцэтгэлийг өрсөлдөгчидтэй харьцуулсан тайлан

Дөрөвдүгээр сар

1. Дараа жилийн санхүүгийн тайлан
2. Сангудын хуваарилалт

Зургаадугаар сар

1. Стратеги төлөвлөгөө

2. Нэгдүгээр газрын тайлан

3. ТҮЗ-ийн даргын тайлан
4. Ногдол ашгийн бодлого
5. Тухайн жилд гаргасан шийдвэрийн хэрэгжилт
6. Дараа жилийн хурлын төлөвлөгөө

Есдүгээр сар

1. Ногдол ашиг хуваарилах
2. Жилийн хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын тухай
3. Санхүүгийн үзүүлэлтүүдийн гүйцэтгэлийг өрсөлдөгчидтэй харьцуулсан тайлан
4. Гадаад аудиторыг томилох тухай

Аравдугаар сар

1. Стратеги төлөвлөгөө

Арван хоёрдугаар сар

1. Жилийн төсөв
2. Ногдол ашиг
3. Стратегийн тайлан

11. Компанийн мэдээллийн бодлогын баримт бичгийн нийтлэг бүтэц

1. Нийтлэг зүйл
2. Мэдээллийн ангилал, тодорхойлолт
3. Мэдээллийг нээлттэй болгох зорилго, зарчим
4. Нээлттэй байдлыг хариуцагч этгээд, түүний эрх үүрэг
5. Компанийн тухай мэдээллийг нээлттэй болгох журам
6. Нийтэд нээлттэй байх мэдээлэл
7. Хувьцаа эзэмшигчид зориулсан мэдээлэл
8. Албан болон нууц байх мэдээлэл
9. Дотоод мэдээлэл
10. Компанийн цахим хуудас, түүнийг хөтлөх журам

12. Ногдол ашгийн бодлогын баримт бичигт тусгах нийтлэг мэдээлэл

1. Нийтлэг зүйл
2. Ногдол ашиг хуваарилах нөхцөл
3. Хуваарилах эсэх талаар шийдвэр гаргах
4. Ногдол ашиг авах этгээд
5. Ногдол ашиг олгох тухай
6. Ногдол ашиг хуваарилсан болон олгосон тухай тайлагнант

13. Компанийн жилийн тайланда тусгах нийтлэг мэдээлэл

1. ТҮЗ-ийн даргын мэдэгдэл
2. Гүйцэтгэх удирдлагын мэдэгдэл
3. Компанийн тухай ерөнхий мэдээлэл
4. Нягтлан бodoх бүртгэлийн бодлогын тухай мэдээлэл
5. Баланс
6. Мөнгөн урсгалын тайлан
7. Ашиг, алдагдлын тухай мэдээлэл
8. Санхүүгийн үзүүлэлтийн талаарх мэдээлэл
9. Үйл ажиллагаа болон санхүүгийн тайлангийн талаарх тойм
10. Компани дээр тухайн жилд хийгдсэн их болон сонирхлын зөрчилтэй хэлцлийн талаарх мэдээлэл
11. Аудитын тайлан
12. Бусад онцлог мэдээлэл
13. Эдгээрээс гадна жилийн тайланда өөрийн компани дээр хийгдэж байгаа дараах чиглэлийн ажлуудыг бусдад танилцуулах зорилгоор бичиж болно.
14. Үндсэн үйл ажиллагааныхаа үр дүн, олсон амжилтын талаар
15. Нийгмийн хариуцлагын талаар хийж байгаа ажил
16. Байгаль хамгаалал болон аюулгүй ажиллагааны талаар хийж байгаа ажил

14. ТҮЗ-ИЙН ГИШҮҮНИЙ МЭДЭГДЭЛ

...компанийн ТҮЗ-ийн нарийн бичгийн дарга ТАНАА

ТҮЗ-ийн гишүүн ...овогтой .....ийн нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн жагсаалт

Миний бие Компанийн тухай хуулийн 85.1-д заасныг үндэслэн өөрийн нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн жагсаалтыг Компанийн тухай хуулийн 99.1.6-д зааснаар хүргүүлж байна. Үүнд:

1. Миний гэр бүлийн гишүүд:
  - а. Эхнэр/нөхөр ....овогтой ..
  - б. .....
2. Үр хүүхэд:
  - а. ...
  - б. ...
3. Ач зээ:
  - а. ...
  - б. ..
4. Ах, эгч нар:
  - а. ...
  - б. ...
5. Дүү нар:
  - а. ...
  - б. ...
6. Төрөл, садангийн бусад хүн:
  - а. ...
  - б. ...
7. Надтай холбоотой аж ахуйн нэгж, хуулийн этгээдүүд:
  - а. ...
  - б. ...

Цаашид миний бие болон надтай нэгдмэл сонирхолтой дээрх хүмүүс, аж ахуйн нэгжээс .... компани болон түүний охин компанийтай гэрээ хэлцэл хийх эсвэл тухайн гэрээ хэлцэлд зуучлагчаар оролцох тухайн тохиолдол бүрт нь ТҮЗ-д мэдээлж байх болно.

Мэдэгдэл гаргасан ТҮЗ-ийн гишүүн ..... / /

ХАВСРАЛТ 2. ТӨРИЙН ӨМЧИТ ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ӨНӨӨГИЙН БАЙДЛЫГ ҮНЭЛЭХ АРГАЧЛАЛ

1. Үнэлгээний үзүүлэлтүүдийг сонгох, үнэлгээ хийхэд баримтлах зарчим:
  - Харьцуулах үзүүлэлт нь илүү өндөр түвшнийх байх
  - Компанийн засаглалын бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг бүрэн хамарсан байх
  - Нийтээр хэрэглэх бололцоотой байх
  - Аргачлал нь компанийн засаглалынтувшинг үнэн зөв тогтоох боломжтой байх
  - Хажуугийн аливаа нөлөөнд автахааргүй байх
2. Үнэлгээ хийх үзүүлэлтүүд: Компанийн засаглалын дор дурдсан бүрэлдэхүүн хэсгүүд байна.
  - Хувьцаа эзэмшигч түүний эрхийн хэрэгжилт
  - Хувьцаа эзэмшигчдийн хурал
  - Төлөөлөн удирдах зөвлөл
  - Гүйцэтгэх удирдлага
  - Мэдээллийн ил тод, нээлттэй байдал
  - Чухал хэлцлүүд
  - Ногдол ашиг
  - Дүрэм болон засаглалтай холбоотой үйл ажиллагааг зохицуулж буй эрхийн бусад актууд
  - Хяналтын тогтолцоо эдгээр болно.
3. Үнэлгээг тооцоолох аргачлал:

Компани бүрийн үнэлгээг гаргахдаа энэ Хавсралтад үзүүлсэн доорх Хүснэгтэд заасан компанийн засаглалын бүрэлдэхүүн хэсэг, тэдгээрт өгсөн ач холбогдлын коэффициентийг үндэслэн дараах байдлаар тодорхойлно.

$$K_m\text{ЗНД} = (\sum Y_{D_n} \times K_n) : n; \text{ үүний}$$

$Km\text{ЗНД}$ – m-р компанийн засаглалын нэгдсэн дүн, $m = 1-9$

Y_{D_n} – n -р бүрэлдэхүүн хэсэгт өгсөн үнэлгээний дүн, $n = 1-9$, үүнийг Хавсралт 2-т харуулсан үзүүлэлт бүрийн асуулгад өгсөн онооны арифметик дунджаар тодорхойлно.

K_n – n -р бүрэлдэхүүн хэсэгт өгсөн ач холбогдлын коэффициент (энэхүү Хавсралтад үзүүлсэн хүснэгтэд үзүүлэв).

Дээр дурдсан бүрэлдэхүүн хэсгийн үнэлгээ Y_{D_n} -ийг тухайн бүрэлдэхүүн хэсгийн үнэлгээг тодорхойлох Хавсралт 2-т заасан асуулгуудын хэрэгжилтэд өгөх онооны үнэлгээгээр тодорхойлно.

Асуулгуудын хэрэгжилтэд өгөх онооны үнэлгээг тухайн асуулгын хүрээнд Монгол Улсын холбогдох хуулийн заалт болон сайн засаглалын хүрээнд байх нийтлэг хандлагыг шалгуур болгон дараах байдлаар үнэлнэ:

1. Тухайн асуулгад харгалзах хуулийн заалтыг сайн засаглалын нийтлэг зарчмын дагуу хэд хэдэн тодорхой ажиллагаагаар хөгжүүлэн хэрэгжүүлж байгаа бол – авах оноо 5, хувиар бол 100
  2. Тухайн асуулгад харгалзах хуулийн заалтыг сайн засаглалын нийтлэг зарчмын дагуу тодорхой нэг ажиллагаагаар хөгжүүлэн хэрэгжүүлж эхэлж байгаа бол – авах оноо 3-4 хүртэл, хувиар бол 60-80 хүртэл
  3. Тухайн асуулгад харгалзах хуулийн заалтыг хуульд заасан хэмжээнд хэрэгжүүлж байгаа бол – авах оноо 2-3 хүртэл, хувиар бол 40-60 хүртэл
  4. Тухайн асуулгад харгалзах хуулийн заалтыг хэрэгжүүлэх эхэлж байгаа бол – авах оноо 0-1 хүртэл, хувиар бол 0-20 хүртэл
  5. Тухайн асуулгыг хэрэгжүүлэх талаар тодорхой зүйл хийгдээгүй бол – авах оноо 0, хувиар бол 0.
- Асуулга нь тухайн компанийд хэрэгждэггүй тохиолдолд үнэлгээ өгөхгүй, түүнийг үнэлгээнд тооцохгүй.

Компанийн засаглалын түвшинг үнэлэх үзүүлэлтүүд ба тэдгээрт өгөх ач холбогдлын коэффициент

Бүлгийн тэмдэглээ	Үнэлэх үзүүлэлтүүд	Асуулгын тоо	Ач холбогдлын коэффициент /К н/хувиар
A	Хувьцаа эзэмшигч	14	5
Б	ХЭ-ийн хурал	19	7,5
В	Төлөөлөн удирдах зөвлөл	51	20
C	Гүйцэтгэх удирдлага	10	7,5
D	Мэдээллийн ил тод, нээлттэй байдал	10	25
E	Чухал хэлцлүүд	3+6=9	25
F	Ногдол ашиг	5	2,5
G	Дүрэм болон засаглалтай холбоотой үйл ажиллагааг зохицуулж буй эрхийнбусад акт	5	5
H	Компанийнүйл ажиллагаанд тавих хяналт	8	2,5
10	Нийт дүн	131	100

ХАВСРАЛТ З. УБЦТС ТӨХК-ИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНЭЛГЭЭ (АСУУЛГА ТУС БҮРЭЭР)

№	Бүлгийн тэмдэглээ	Асуулга	Харьцуулах эх үүсвэр	Хэрэгжилтэд өгсөн үнэлгээ	Тайлбар
1	A	ХЭ-ийн эрхийг хамгаалах			
2	A1	ХЭ-ийн бүртгэл хөтлөлт	KХ: 45.1, 45.2	0	Бүртгэл байхгүй.
3	A2	ХЭ-ийн бүртгэлийн агуулга	45.3	0	-"-
4	A3	ХЭ-ийн ээлжит хурлын үед ХЭ-ийн авах ёстой мэдээллийг бүрэн хүргэдэг эсэх	65.6	0	Тусгайлан хүргэдэггүй.
5	A4	ХЭ-ийн ээлжит хурлын зарыг ХЭ-д цаг тухайд нь авах бололцоог хангасан байдал	65.3	2	Зарыг биеэрхүргэдэг боловч тогтсон журам байхгүй.
6	A5	ХЭХ-аар хэллэлцэх асуудлаар ХЭ саналаа өгөхөд шаардлагатай мэдээллээр бүрэн хангадаг эсэх	60.2	5	Хангадаг
7	A6	Ногдол ашиг хуваарилсан байдал	KЗ: 46.5	0	Үгүй
9	A7	ХЭ-ээс ТҮЗ-ийн гишүүнд нэр дэвшүүлэх боломж		4	Нэр дэвшүүлэх хороогоор ордоггүй.
10	A8	ХЭ-д компанийн санхүүгийн талаарх мэдээллийг чөлөөтэй авах бололцоог хангасан байдал	МХ:	5	Санхүүгийн тайлан вэб дээр тавьдаг.
11	A9	ХЭ компанийн үйл ажиллагаа болон компани дээр болж буй томоохон үйл явдлын талаар байнгын мэдээлэл авах бололцоог хангасан байдал	МХ:	2	Бүрэн бус, тодорхой журамлагдаагүй.
12	A10	Төрийн эзэмшлийн хувьцааны эрхийг төрийг төлөөлөн эзэмшиж буй этгээдүүдийн төлөөлөх хэмжээг тусгайлан тогтоож өгсөн эсэх		2	Хувийгтогтоосон боловч тэдний эдлэх эрх нь тодорхойгүй.
	A11	Төрийг төлөөлж хувьцаа эзэмшигч этгээдийн эдлэх эрхийг тусгайлан тогтоосон эсэх	Төрийн байгууллагуудын эрхийг тусгайлан тогтоосон байх	0	Үгүй, хувьцааг зарцуулах эрхтэй эсэх нь тодорхой бус.
	A12	Зарласан, гаргасан хувьцааг дүрэм болон бүртгэлд тусгасан байдал	31.1, 33.4	5	Дүрэм болон тайланд зөв тусгасан.

A13	ХЭ-д адил тэгш хандах байдал		КЗ-ын нийтлэг зарчим	3	2 том ХЭ-тэй илүү их харьцдаг. ТӨХ илүү оролцдог.
13	А хэсгийн үнэлгээний дүн [A1+ ... +A15]:15		2.2		
14	Б	ХЭХ- компанийн эрх барих дээд байгууллага			
15	Б1	ХЭХ хуралдуулах тусгайлсан журамтай эсэх	KX:	3	Дүрэмд заалт байгаа, тусгайлсан журам байхгүй.
16	Б2	Журамд зохих зүйлийг заасан эсэх		0	-"-
17	Б3	ХЭ-ийн ээлжит хурлыг хуульд заасан хугацаанд хэрэгжүүлдэг эсэх	KX: 59.4	3	Хуралдуулдаг, саналын хуудсын бүтэц хангалтгүй, тооллогын комисс ажиллаагүй.
18	Б4	ТҮЗ-өөс ХЭ-ийн ээлжит хурлыг хуралдуулах тухай шийдвэр гаргадаг эсэх	KX: 60.1,60.2	5	Хугацаандаа гарсан.
19	Б5	ТҮЗ-өөс ХЭ-ийн хурлыг хуралдуулах тухай шийдвэрт зохих зүйлийг заасан эсэх	KX:59.4	1	Хурлын даргыг томилоогүй, саналын хуудсын загвар хангалтгүй, хурал хуралдах хугацаа тодорхойгүй.
20	Б6	Саналын хуудсын загвар ХЭ саналаа бүрэн өгөх боломжийг хангасан эсэх		2	Загварын доторх бүтэц нь хангалтгүй, бичвэр бүрэн бус, бөглөх заавар байхгүй .
22	Б7	Тооллогын комиссын үйл ажиллагааг зохицуулсан журамтай эсэх		0	Байхгүй
23	Б8	ХЭ-ийг хуралд оролцох эрхтэйг тодорхойлдог эсэх		0	Төрийн төлөөлөл хэрэгжүүлэгч итгэмжлэл нь тодорхой бус.
24	Б9	Хурлын ирцийг хэлэлцэх асуудал бүрээр гаргадаг эсэх	63.3, 63.4	0	Гаргадаггүй
25	Б10	Тооллогын комисс нь хэлэлцэх асуудалд ирүүлсэн саналын талаар тогтоол гаргадаг эсэх	63.4	0	-"-

26	B11	ХЭХ-ын талаар нэгдсэн тайлан гардаг эсэх		2	Гаргадаггүй
27	B12	Хурлын зар хүргэх тусгай журамтай эсэх	65.2	2	Тусгайлсан журам байхгүй.
28	B13	ХЭХ-аас шийдвэр гаргалт		5	
29	B14	Хурлаас гаргасан шийдвэрийг нийтэд мэдээлдэг эсэх		0	Үгүй
30	B15	ХЭХ-ыг хуралдуулах талаар ХЭ-ээс ирүүлсэн хүсэлт шаардлагыг хэрэгжүүлдэг эсэх		2	Санал нь компанийд ирдэггүй.
32	B16	ХЭХ-ын бүрэн эрхийг төрийн төлөөлөл хэрэгжүүлэх этгээдүүдийн эрх хэмжээнд тохируулан хуваарилсан эсэх		0	Тодорхой бус.
33	B18	ХЭХ-ын материалын хадгалалт		4	Зарим материал байхгүй.
	B19	ХЭХ-ын шийдвэрийн биелэлтийг гаргадаг эсэх		5	Гаргаж ХЭХ-д танилцуулдаг.
34	Б хэсгийн үнэлгээний дүн [B1+ .... +B19]:19		1.9		
35	B	ТҮЗ – ХЭХ-ийн чөлөөт цагт компанийн эрх барих байгууллага			
36	B1	ТҮЗ-ийн дарга, гишүүд			
37	B1.1	Нэр дэвшүүлэх хороотой эсэх	KX:2.4, 81.2	5	
38	B1.2	Хорооны ажиллах журам байгаа эсэх	KX:81	0	Одоогоор байхгүй.
39	B1.3	Хорооны ажиллагаа зохих журмын дагуу явагдсан эсэх	KX:81	2	Эхлэлийн байдалтай, удирдах ажилтны талаар тодорхой бодлого байхгүй.
40	B1.4	ТҮЗ-ийн гишүүдийн нэр дэвшүүлэлт зохих журмын дагуу явагдсан эсэх	81.5.3,	2	Төрийг төлөөлөх гишүүдийн томилгоо нэр дэвшүүлэх хороогоор ороогүй.
41	B1.5	ТҮЗ-ийн гишүүдийн томилгоо	KX:77.1	4	
42	B1.6	Хараат бус гишүүнийг хаанаас санал болгосон	KX:79.1	3	Зараар зохион байгуулсан, хорооны дүгнэлт албан дүгнэлт гаргаагүй, зөвхөн танилцуулга байгаа.

43	B1.7	Хараат бус гишүүнийг зохих шаардлага хангасан хүнийг томилсон байдал	KX:79.1.1-79.1.6	4	
44	B1.8	ТҮЗ-ийн бүрэлдэхүүнд зохих тооны хараат бус гишүүн байгаа эсэх	KX:75.4, 75.5	5	
45	B1.9	Хараат бус гишүүн хуульд заасан шаардлагыг ханган ажиллаж байгаа эсэх	KX:79.3	0	Хуульд заасан нэмэгдэл үүргийн талаар тодорхой хийсэн зүйлүгүй байна.
46	B1.10	Хараат бус гишүүнд өгөх урамшуулал бусад гишүүдээс ялгаатай эсэх		0	Байхгүй.
47	B1.11	ТҮЗ-ийн төрийг төлөөлж буй гишүүд хуралд хэлэлцэх асуудлаар санал өгөхдөө удирдамж авдаг эсэх	TБОНӨТХ	2	ТӨХ-оос бусад нь удирдамж байхгүй.
	B1.12	Компанийн зүгээс ТҮЗ-ийн гишүүдтэй ажиллах, тэднийг компанийн үйл ажиллагаатай холбоотой мэдээллийн хангах ажиллагаа		0	Хурлаар хэлэлцэх асуудлаас өөр мэдээлэл өгдөггүй.
48	B1.13	ТҮЗ-ийн гишүүдийн бүрэн эрхийн хугацаа	KX:77.2	3	Тодорхой заасан заалт байхгүй.
49	B1.14	ТҮЗ-ийн гишүүдийн ажлын хуваарилалт		0	
50	B1.15	ТҮЗ-ийн гишүүдийн ажлын дүгнэлт		0	
51	B1.16	ТҮЗ-ийн гишүүдийн шагнал урамшуулал тэдний ажлын гүйцэтгэлтэй уялдсан эсэх		0	Хуралд оролцоогүй бол хасалт хийдэг боловч түүнийг журамлаагүй байна.
52	B1.17	Гишүүдийн цалин, шагнал нийтэд нээлттэй байгаа эсэх		0	
	B1.18	Гишүүдэд ажлын лавлагаа материал бүхий тусгайлсан хавастай эсэх		0	
	B1.19	ТҮЗ-ийн дарга болон ГЗ-ын албыг нэг хүн хашдаг эсэх	KX:83.4	5	
	B1.20	ГЗ нь ТҮЗ-ийн гишүүн эсэх		5	
	B1.21	ТҮЗ-ийн дарга хорооны дарга эсэх		5	
53	B1 дэд бүлгийн үнэлгээ [B1.1+ ... + B1.22]:22		2.1		
54	B2	ТҮЗ-ийн хороод			
55	B2.1	Заавал байх хороодыг байгуулсан эсэх	KX:81.2	5	

56	B2.2	Хороодын гишүүдийн бүрэлдхүүн зохих журмын дагуу байгаа эсэх	KХ:81.2	5	
57	B2.3	Хороод ажиллах журамтай эсэх		0	
58	B2.4	Хороодын үйл ажиллагааг зохих түвшинд явуулж буй эсэх	KХ:81.4, 81.5, 81.6	2	Эхлэл байгаа, зарим хороо тодорхой ажил хийгээгүй.
59	B2.5	Хороодын ажлыг дүгнэдэг эсэх		0	Тусгайлан дүгнэдэггүй
60	B2.6	Тодорхой асуудлаар түр болон байнгын ажиллагаатай хороо ажилладаг эсэх		2	З хорооноос өөр байхгүй.
61	B2.7	Хороодын гишүүнд ажилласны төлөө урамшуулал олгодог эсэх		0	
62	B2.8	Хороодын ажиллах журамд зохих зүйлийг заасан эсэх		0	
63	B2 дэд бүлгийн үнэлгээ [B2.1+ ... +B2.8]:7		1.8		
64	B3	ТҮЗ-ийн хурал			
65	B3.1	ТҮЗ-ийн хурлын төлөвлөгөө	KС3	5	Байгаа
66	B3.2	Хурлын шийдвэрийг нийтэд мэдээлдэг эсэх		0	
67	B3.3	Хурлын зар хүргэлт		4	Биеэр хүргэдэг, журамлагдаагүй.
68	B3.4	Гишүүд хуралд биеэр болон сонсож оролцох байдал		3	Тогтсон журам байхгүй.
69	B3.5	Гишүүдийн хурлын ирц, хурал хуралдуулах санал гаргалт		4	
70	B3.6	Хурлын тэмдэглэл хөтлөлт		2	Тэмдэглэл байгаа боловч оролцсон гишүүд гарын үсэг зурдаг эсэх нь тодорхой бус.
	B3.7	Хурлын шийдвэрийн баталгаажилт		0	Хийдэггүй
	B3.8	Хурлын шийдвэрийн биелэлт		4	Биелэлтийг гаргадаг.
71	B3 хэсгийн үнэлгээний дүн [B3.1+B3.2+...+B3.6]:6		2.8		
72	B4	ТҮЗ-ийн нийтлэг ажиллагаа			
73	B4.1	ТҮЗ-ийн үйл ажиллагаанд үнэлэлт өгөх	KС3	5	Сайн
74	B4.2	ТҮЗ-ийн ажлын тайлагналт	-"-	5	

75	B4.3	ТҮЗ-ийн үйл ажиллагаанд дүгнэлт өгдөг эсэх	-"-	5
76	B4.4	ТҮЗ-ийн гишүүдийн хариуцлагын даатгал хийлгэдэг байдал	-"-	0
77	B4 хэсгийн үнэлгээний дүн [B4.1+B4.2+B4.3+B4.4]:4		3.8	
78	B5	ТҮЗ-ийн нарийн бичгийн дарга		
79	B5.1	Сургалтад хамрагдсан эсэх	KX:75.8	5
80	B5.2	К3-ын баримт бичгийн эмх цэгц, хадгалалт, хөтлөлт		4
81	B5.3	ТҮЗ болон ХЭХ-аас гарч буй шийдвэрүүдийн агуулга, бичлэгийн байдал	KX:82	4
				Ерөнхийдөө сайн зарим зүйл дээр гарын үсэг болон заалтад дутагдалтай зүйл байгаа.
82	B5.4	Оролцогч талуудтай компанийг холбож ажилладаг байдал	3	Зарим
	B5.5	Хороодтой ажиллах ажиллагаа	4	
	B5.6	Хяналтын бүтэцтэй ажиллах ажиллагаа	3	
	B5.7	ХЭ-тэй ажиллах ажиллагаа	4	
	B5.8	Мэдээллийг ил тод, нээлттэй болгох ажиллагаа	3	
	B5.9	Бусад талуудтай ажиллах ажиллагаа	0	
83	B5 хэсгийн үнэлгээний дүн [B5.1+B4.2+B4.3+B4.4]:9		3.3	
84	B хэсгийн үнэлгээний нэгдсэн дүн [B1+ .... +B5]:5		2.7	
85	C	Гүйцэтгэх удирдлага		
86	C1	Гүйцэтгэх удирдлагыг сонгох, томилох болон үйл ажиллагааг зохицуулсан тусгай журамтай эсэх	2	Дүрэмд заалт байгаа, тухайлсан журам байхгүй.
87	C2	Нэр дэвшиүүлэх ажиллагаа	3	НДХ хийдэггүй.
88	C3	ГЗ-д компанийн онцлогтой уялдсан шаардлага тавьдаг эсэх	0	Байхгүй
89	C4	Гэрээ байгуулалт	KX:83.6	4
90	C5	Томилгоо		4

91	C6	Үйл ажиллагаа болон гэрээний биелэлтийг тусад дүгнэдэг эсэх	4	Гэрээний биелэлтийг тусад нь гаргадаг, эцсийн шийдвэрийг ТӨХ гаргадаг.
92	C7	Ажлын тайлагналт улирал, жилээр	4	Гардаг
93	C8	Төрөөс ГЗ-тай шууд харьцааг эсэх	0	Шууд харьцааг.
94	C9	ГЗ-ын ажлыг ТҮЗ-өөс өөр төрийн аль нэг байгууллага дүгнэдэг эсэх	0	Дүгнэдэг
95	C10	ГЗ-ын цалин, урамшууллыг нийтэд мэдээлдэг эсэх	0	Үгүй
96	C хэсгийн үнэлгээний нэгдсэн дүн [C1+ .... +C10]:10		2.1	
97	D	Мэдээллийн ил тод, нээлттэй байдал		
98	D1	Мэдээллийн бодлогын баримт бичигтэй эсэх	0	Байхгүй
99	D2	ХЭ-ийн бүртгэл түүний дотор том ХЭ-ийн нэр, эзэмшиж буй хувьцааны хэмжээг нийтэд мэдээлэх боломж	2	Нийтэд мэдээлсэн зүйл байхгүй.
100	D3	Вэб хуудастай эсэх, түүнд КЗ-ын талаар тусгай булан байгаа эсэх	3	Тусгай булан байхгүй.
101	D4	Вэбийн хөтлөлт	3	
102	D5	Компани дээр болсон томоохон үйл явдлыг нийтэд тогтмол мэдээлдэг байдал	3	Тогтсон журамгүй.
103	D6	Санхүүгийн мэдээллийг нийтэд мэдээлдэг эсэх	4	Вэб дээр байгаа, журам байхгүй.
104	D7	Санхүүгийн мэдээллийг вэб дээр тогтмол мэдээлдэг эсэх	5	
105	D8	Худалдан авалтын ажиллагааны гүйцэтгэлийг нийтэд нээлттэй мэдээлдэг эсэх	0	Мэдээлэл тавьдаггүй.
106	D9	ТҮЗ болон ГЗ-ын цалин, урамшууллыг жилийн тайландаа тусгагдаг эсэх	0	Үгүй
107	D10	Компанийн үйл ажиллагаа, санхүүгийн жилийн нэгдсэн тайлангаад хийсэн аудитын дүгнэлтийн хамт нийтэд зориулан тусгайлсан эмхэтгэл болгон гаргадаг эсэх	4	Гаргадаг
109	D хэсгийн үнэлгээний нэгдсэн дүн [D1+ .... +D10]:10		2.4	

110	E	Чухал хэлцэл			
111	E1	Их хэлцэл			
112	E1.1	Их хэлцлийг зохих журмын дагуу шийдсэн байдал	KX:88	0	
113	E1.2	Нийтэд мэдээлдэг байдал	KX:88	0	
114	E1.3	Жилийн тайландаа тусгагад байдал	KX:88	0	
115	E1 дэд хэсгийн үнэлгээний дүн [E1.1+ ...E1.3]:3		0		
116	E2	Сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл			
117	E2.1	СЗ-тэй хэлцлийг зохих журмын дагуу шийдсэн байдал	KX:92	0	
118	E2.2	Нийтэд мэдээлдэг байдал	KX:89.5	0	
119	E2.3	Жилийн тайландаа тусгагад байдал		0	
120	E2.4	Эрх бүхий албан тушаалтан /ЭБАТ/ хэн байхыг дүрэмдээ тусгасан байдал	KX:84.2	5	
121	E2.5	ЭБАТ нь өөрийн нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн талаарх мэдээллийг өгсөн байдал	KX:85.1	0	
122	E2.6	ЭБАТ болон түүний нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн талаарх мэдээлэл нээлттэй байгаа эсэх		0	
123	E2 дэд хэсгийн үнэлгээний дүн [E2.1+ ... E2.6]:6		0.6		
124	F	Дүрэм ба эрхийн бусад актууд			
125	F1	Дүрмийг баталсан байдал	KX:14.3.2	3	Буруу
126	F2	Дүрэмд орсон нэмэлт өөрчлөлтийг баталсан байдал	KX:17.1	0	Зөв
127	F3	Дүрэмд зайлшгүй байх ёстой зүйлүүдийг тусгасан байдал	KX:16.2	5	Байгаа
128	F4	Дүрэм нийтэд нээлттэй байгаа эсэх		0	
129	F5	Засаглалтай холбоотой ажиллагаагзохицуулсан эрхийн актууд байгаа эсэх	KC3	2	Дутуу
130	F хэсгийн үнэлгээний дүн [F1+...+F5]:5		2.0		
131	G				

132	G1	Ногдол ашгийн бодлогын баримт бичиг байгаа эсэх	KС3	2	Дүрэмд заалт байгаа, тусдаа журам байхгүй. ХЭ-д хэрхэн хуваарилах талаарх асуудал тодорхой бус.
133	G2	Ногдол ашиг хуваарилсан байдал		0	
134	G3	Ногдол ашиг хуваарилах эсэх тухай шийдвэр гаргаж буй байдал	KХ:46.5	4	Хугацаа алдаж гаргасан
135	G4	Ногдол ашиг хуваарилах тухай шийдвэрт тусгах ёстай зүйлийг тусгасан байдал	KХ:46.1	1	Дутуу
136	G5	Хуваарилсан ногдол ашгийг нягтлан бодох бүртгэлд тусгаж буй байдал	KХ:46.13	0	Өглөгөөр бичдэггүй.
137	G хэсгийн үнэлгээний дүн [G1+...+G5]:5		1.4		
138	H	Хяналтын тогтолцоо:			
139	H1	Компанийн хяналтын тогтолцоог зохицуулсан баримт бичиг байгаа эсэх		3	Дүрэмд заалт, санхүүгийн аудитын журам, нэгдсэн тогтолцоо бүрдэх эхлэл зэрэг байгаа боловч нэгдсэн ажиллагаа журамлагдаагүй байна.
140	H2	Аудитын хороо байгуулсан эсэх	KХ:81.4	5	
141	H4	Хорооны бүрэлдэхүүн	KХ:81.4	5	
142	H4	Хорооны үйл ажиллагаа	KХ:81.4	2	Эхлэлийн байдалтай.
143	H5	Хорооны үйл ажиллагааны тайлagnalт, дүгнэлдэг байдал		0	Байхгүй
144	H6	Хөндлөнгийн аудитыг сонгох, томилох ажиллагаа	KХ:81.4	4	
145	H7	Хөндлөнгийн аудитын тайланг нийтэд мэдээлдэг байдал		0	
146	H8	Дотоод хяналтын тогтолцоо, түүний томилгоо, ажлыг дүгнэх ажиллагаа		2	Томилгоо, тайлagnalт нь ТҮЗ-тэй уялдаагүй.
147	H хэсгийн үнэлгээний дүн [H1+ ... +H8]:8		2.6		
148	Нийт дүн [13+34+84+96+109+115+123+130+137+147]:9		2.0		

ХАВСРАЛТ 4. УБЦТС ТӨХК -ИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ҮНЭЛГЭЭНД “0” ОНОО АВСАН АСУУЛГУУД

№	Бүлгийн тэмдэглээ	Асуулга
1	A1	ХЭ-ийн бүртгэл хөтлөлт
2	A2	ХЭ-ийн бүртгэлийн агуулга
3	A3	ХЭ-ийн ээлжит хурлын үед ХЭ-ийн авах ёстай мэдээллийг бүрэн хүргэдэг эсэх
4	A6	Ногдол ашиг хуваарилсан байдал
5	A12	Төрийг төлөөлж хувьцаа эзэмшигч этгээдийн эдлэх эрхийг тусгайлан тогтоосон эсэх
6	B2	Журамд зохих зүйлийг заасан эсэх
7	B8	Тооллогын комиссын үйл ажиллагааг зохицуулсан журамтай эсэх
8	B9	ХЭ-ийг хуралд оролцох эрхтэйг тодорхойлдог эсэх
9	B10	Хурлын ирцийг хэлэлцэх асуудал бүрээр гаргадаг эсэх
10	B11	Тооллогын комисс нь хэлэлцэх асуудалд ирүүлсэн саналын талаар тогтоол гаргадаг эсэх
11	B15	Хурлаас гаргасан шийдвэрийг нийтэд мэдээлдэг эсэх
12	B17	ХЭХ-ын бүрэн эрхийг төрийн төлөөлөл хэрэгжүүлэх этгээдүүдийн эрх хэмжээнд тохируулан хуваарилсан эсэх
13	B1.2	Хорооны ажиллах журам байгаа эсэх
14	B1.9	Хараат бус гишүүн хуульд заасан шаардлагыг ханган ажиллаж байгаа эсэх
15	B1.10	Хараат бус гишүүнд өгөх урамшуулал бусад гишүүдээс ялгаатай эсэх
16	B1.12	Компанийн зүгээс ТҮЗ-ийн гишүүдтэй ажиллах тэднийг компанийн үйл ажиллагаатай холбоотой мэдээллээр хангах ажиллагаа
17	B1.14	ТҮЗ-ийн гишүүдийн ажлын хуваарилалт
18	B1.15	ТҮЗ-ийн гишүүдийн ажлын дүгнэлт
19	B1.16	ТҮЗ-ийн гишүүдийн шагнал урамшуулал тэдний ажлын гүйцэтгэлтэй уялдсан эсэх
20	B1.17	Гишүүдийн цалин, шагнал нийтэд нээлттэй байгаа эсэх
21	B1.18	Гишүүдэд зориулсан ажлын лавлагаа материал бүхий тусгайлсан хавтастай эсэх
22	B2.3	Хороод ажиллах журамтай эсэх
23	B2.5	Хороодын ажлыг дүгнэдэг эсэх

24	B2.7	Хороодын гишүүнд ажилласны төлөө урамшуулал олгодог эсэх
25	B2.8	Хороодын ажиллах журамд зохих зүйлийг заасан эсэх
26	B3.7	Хурлын шийдвэрийн баталгаажилт
27	B4.4	ТҮЗ-ийн гишүүдийн хариуцлагын даатгал хийлгэдэг байдал
28	B5.9	Бусад талуудтай ажиллагаа
29	C1	Гүйцэтгэх удирдлагыг сонгох, томилох болон үйл ажиллагааг зохицуулсан тусгай журамтай эсэх
30	C3	ГЗ-д компанийн онцлогтой уялдсан шаардлага тавьдаг эсэх
31	C8	Төрөөс ГЗ-тай шууд харьцааг эсэх
32	C9	ГЗ-ын ажлыг ТҮЗ-өөс өөр төрийн аль нэг байгууллага дүгнэлдэг эсэх
33	C10	ГЗ-ын цалин, урамшууллыг нийтэд мэдээлдэг эсэх
34	D1	Мэдээллийн бодлогын баримт бичигтэй эсэх
35	D8	Худалдан авалтын ажиллагааны гүйцэтгэлийг нийтэд нээлттэй мэдээлдэг эсэх
35	D9	ТҮЗ болон ГЗ-ын цалин, урамшууллыг жилийн тайланд тусгадаг эсэх
36	E1.1	Их хэлцлийг зохих журмын дагуу шийдсэн байдал
37	E1.2	Нийтэд мэдээлдэг байдал
38	E1.3	Жилийн тайланд тусгадаг байдал
39	E2.1	СЗ-тэй хэлцлийг зохих журмын дагуу шийдсэн байдал
40	E2.2	Нийтэд мэдээлдэг байдал
41	E2.3	Жилийн тайланд тусгадаг байдал
42	E2.5	ЭБАТ нь өөрийн нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн талаарх мэдээллийг өгсөн байдал
43	E2.6	ЭБАТ болон түүний нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн талаарх мэдээлэл нээлттэй байгаа эсэх
44	F4	Дүрэм нийтэд нээлттэй байгаа эсэх
45	F2	Дүрэмд орсон нэмэлт өөрчлөлтийг баталсан байдал
46	G2	Ногдол ашиг хуваарилсан байдал
47	G5	Хуваарилсан ногдол ашгийг нягтлан бодох бүртгэлд тусгаж буй байдал
48	H5	Хорооны үйл ажиллагааны тайлагналт, дүгнэлдэг байдал
49	H7	Хөндлөнгийн аудитын тайланг нийтэд мэдээлдэг байдал

ЛАВЛАХ МАТЕРИАЛ

1. Компанийн засаглалын ажилтан (2011), Монголын Улсын Компаниудад өгөх зөвлөмж, Гарын авлага ОУСК
2. Компанийн засаглалын хууль зүйн орчин (2014), Гарын авлага, ОУСК, СЗХ
3. Компанийн тухай хууль (2011)
4. Монгол Улсын Компанийн засаглалын үндэсний тайлан (2013) УБ
5. УБЦТС ТӨХК-ийн дүрэм
6. Төрийн өмчтөг үйлдвэрийн газрын компанийн засаглал (2005), ЭЗХАХБ-ын гишүүн орнуудад хийсэн судалгаа
7. ТҮЗ-ийн хурлын материал (2014), УБЦТС ТӨХК
8. ХЭХ-ын материал (2013, 2014) УБЦТС ТӨХК
9. Хэн компанийг чиглүүлж байна вэ? (2012), Компанийн засаглалын талаарх сурвалжлах удирдамж ОУСК, Сэтгүүлчдийн Олон улсын төв
10. Corporate governance (2008), Manual IFC, Belgrade
11. Corporate governance scorecard (2013), IFC
12. Пособие по корпоративному управлению (2005), Часть I, II, III, IV, V, VI Москва